

PARKSCHAP NATIONAAL PARK NATIONAAL PARK DE BIESBOSCH

JAARREKENING 2014

INHOUDSOPGAVE JAARSTUKKEN 2014

a.	JAARVERSLAG.....	5
	INLEIDING.....	5
	PROGRAMMAVERANTWOORDING.....	6
1.	Bestuursondersteuning GR	10
2.	Toekomstvisie Biesbosch 2021 en verdienmodellen	12
3.	De partners	13
4.	Parkschap Beleidsuitvoering	13
5.	Brede doorlichting	20
6.	Gebiedsontwikkelingen en voorzieningen.....	20
7.	Compartiment Hollandschap	21
8.	Compartiment Brabantschap.....	32
9.	Investerings	33
	PARAGRAFEN	34
10.	Algemene dekkingsmiddelen.....	34
11.	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	35
12.	Onderhoud kapitaalgoederen	38
13.	Bedrijfsvoeringparagraaf	39
14.	Verbonden partijen.....	40
15.	Financieringsparagraaf	40
16.	Grondbeleid	41
b.	JAARREKENING	42
	OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING	42
17.	Overzicht baten en lasten (exploitatie).....	42
18.	Saldo van baten en lasten, mutaties reserves en resultaat.....	44
19.	Balans per 31 december 2014.....	46
20.	Vaste activa.....	48
21.	Vlottende activa	51
21.1	Vorraden	51
21.2	Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	51
21.3	Liquide middelen	51
21.4	Overlopende activa.....	52
22.	Vaste Passiva.....	53
22.1	Eigen vermogen	53
22.2	Voorzieningen	54
22.3	Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar	55
23.	Vlottende passiva	56
23.1	Kortlopende schulden	56
23.2	Overlopende passiva.....	57
24.	SISA	58
25.	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	58
25.1	Inleiding	58
25.2	Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening	58

25.3	Balans - Vaste activa	59
25.4	Balans - Vlottende activa.....	60
25.4.1	Vorraden	60
25.4.2	Vorderingen en overlopende activa.....	61
25.4.3	Liquide middelen en overlopende posten.....	61
25.5	Balans – Vaste passiva.....	61
25.5.1	Voorzieningen.....	61
25.5.2	Vaste schulden	61
25.5.3	Verplichting voortvloeiend uit leasing.....	61
25.6	Balans - Vlottende passiva	61

BIJLAGEN

62

1. Exploitatierkening (detail)
2. Staat van in erfpacht uitgegeven gronden
3. Staat uit te voeren werken
4. Staat van materiële vaste activa (a+b)
5. Staat van reserves en voorzieningen
6. Inkomstenverdeelstaat
7. Kostenverdeelstaat
8. Overzicht lang lopende leningen

a. JAARVERSLAG

INLEIDING

Inleiding jaarverslag 2014

De openingszin in de begroting 2014 luidde:

‘We stappen verder, nog meer op eigen benen, met ambitie en met voeten op de grond’.

In deze jaarrekening verantwoorden wij onze activiteiten in dit licht. Het overgrote deel van de voornemens zijn waargemaakt, met een grote inzet van medewerkers en samenwerkingspartners, waar met genoeg, waardering en trots naar gekeken mag worden.

De stappen zijn gemaakt, soms echter een stapje. De organisatie is relatief klein en daarmee niet altijd in staat om met alles tegelijk een stap te maken.

‘Verdiendiscussies’ domineren soms de in- en externe communicatie, waardoor somberheid dreigt. Anderszins is er alle reden om dit prachtige gebied te mogen beheren en ontwikkelen met het enthousiasme van onze omgevingspartners.

Ook financieel zijn ‘de touwtjes weer aan elkaar gebonden’, mede dankzij de extra bijdrage van de participanten en de zeer sobere uitvoering van activiteiten in de organisatie.

Met onze stevige ervaringen (inhoudelijk, financieel, samenwerking met partners) is een solide basis gelegd voor de komende jaren.

PROGRAMMAVERANTWOORDING

Het jaarverslag bevat een algemeen deel en een specifieke verantwoording van de compartimenten. Deze compartimentering vloeit voort uit de verdeling van de bijdrage van de deelnemers aan het begrotingstekort van een bepaald onderdeel uit de Parkschapbegroting. Het gaat om de compartimenten:

- Compartiment Bestuursondersteuning (2x 25% van het tekort door de beide provincies, gemeenten dragen het resterende deel naar omvang van het inwoneraantal per 1 januari van het verslagjaar bij);
- Compartiment Parkschapbeleid: uitvoering van gezamenlijk beleid, waaronder de projecten Ondergedompeld/STEP en coördinatie toezicht en handhaving;
- Compartiment Hollandschap: 25% provincie Zuid-Holland, 87,5% van het resterende deel door Dordrecht en 12,5% van het resterende deel door Sliedrecht.
- Compartiment Brabantschap: 50% provincie Noord-Brabant, 2x 25% door de gemeenten Drimmelen en Werkendam;
- Compartiment Bestedingenplan NP: van oorsprong Rijksmiddelen, maar voor 2013 gaat het om middelen van de provincie Noord-Brabant.

In 2014 is een aanvullende deelnemersbijdrage gevraagd en voldaan. In afwachting van de toezeggingen is de hand op de knip gehouden; de versoering heeft er toe geleid dat een deel van de extra middelen niet is besteed. Het bestuur heeft op 6 maart 2015 besloten deze middelen met een omvang van € 43.000 (excl. Sliedrecht) toe te voegen aan de algemene reserve (AR).

Het totaal saldo van baten en lasten in de jaarrekening 2014 ten opzichte van de begroting is ca. (-)€ 178.000 voordelig. Het totaal saldo van baten en lasten per compartiment bedraagt respectievelijk: bestuursondersteuning -€ 67.900 voordelig, Parkschapsbeleid € 12.000 nadelig, Hollandschap -€ 103.600 voordelig en Brabantschap -€ 18.500 voordelig (zie onderstaande tabel). Een goed resultaat met name als gevolg van:

- de incidentele bezuinigingen binnen het Bezoekerscentrum en de extra deelnemersbijdrage (vanwege het vervallen van de middelen Bestedingenplan en in afwachting van de verdienmodellen),
- de versoering op de uitgaven waarvoor een extra deelnemersbijdrage was ontvangen, en
- de inzet van een medewerker bij Dordrecht (het vrijgekomen budget kon nog niet worden besteed voor een programmaleider verdienmodellen),
- overige voordelen.

Na het verwerken van alle afgesproken mutaties op de reserves is sprake van een positief gerealiseerd resultaat van ca. € 46.300, welke op grond van art.42, 5e lid per saldo is toegevoegd aan de (onderdelen van de) AR. Op begrotingsbasis werd nog € 132.200 ter dekking van het tekort onttrokken aan de AR (in afwachting van de opbrengsten verdienmodellen).

Bij de marap was sprake van per saldo een tekort € 47.600 Hierin was het effect van een versoering van de activiteiten die voorheen uit het Bestedingenplan werden gefinancierd en waarvoor een extra deelnemersbijdrage werd verkregen niet meegenomen. Dit gegeven levert bij jaarrekening een voordeel op van (-)€ 43.000 ten opzichte van de marap.

Dat desondanks bij jaarrekening nog € 46.300 kon worden toegevoegd aan de reserves heeft te maken met lagere personeelskosten bij bestuursondersteuning doordat één beleidsmedewerker grotendeels bij Dordrecht werkzaam was, en het gegeven dat in het Brabantschap de deelnemersbijdrage is gehandhaafd terwijl nog nauwelijks sprake is van uitgaven. Voor het compartiment Hollandschap gaat het om een minimaal bedrag.

Tabel: Gerealiseerd resultaat per begrotingsonderdeel – PLUSSEN EN MINNEN

Begrotingsonderdeel Parkschap	Afwijking	Sub-afwijking
Compartiment Bestuursondersteuning	-67.900 V	
Compartiment Parkschapsbeleid	12.000 N	
Compartiment Hollandschap	-103.600 V	
<i>Subtotaal beheer recreatie- en natuurgebieden</i>		-17.500 V
<i>Subtotaal Toezicht & handhaving</i>		-13.300 V
<i>Subtotaal Gebouw</i>		-55.600 V
<i>Subtotaal Bezoekerscentrum Algemeen</i>		25.700 N
<i>Subtotaal Biesboschsymfonie</i>		-14.100 V
<i>Subtotaal Voorlichting & educatie</i>		-5.700 V
<i>Subtotaal Rondvaart</i>		27.900 N
<i>Subtotaal Verhuur</i>		1.000 N
<i>Subtotaal Recreatieobjecten en overig</i>		-19.400 V
<i>Subtotaal Algemene dekkingsmiddelen</i>		-32.600 V
Compartiment Brabantschap	-18.500 V	
Totaal Parkschap	-178.000 V	

Een verantwoording op hoofdlijnen per compartiment en een tabel met de plussen en minnen staat in de komende pagina's. De inhoudelijke verantwoording en financiële verantwoording in meer details voor de diverse compartimenten staat in de verschillende hoofdstukken.

Compartiment bestuursondersteuning (-€ 67.900, voordelig)

Voor de bestuursondersteuning geldt dat doordat één beleidsmedewerker grotendeels werkzaam is voor de gemeente Dordrecht de personeelskosten lager uitvallen (-€ 20.400, voordelig). Het resterende budget zou worden ingezet voor de programmaleider Verdienmodellen, hetgeen is vertraagd.

Daarnaast is een aanvullende bijdrage (€ 54.400 voordelig) vanuit de deelnemers ontvangen voor algemene kosten (vacatiegeld), coördinatie toezicht & handhaving in het NP en voorlichting & educatie NP. De uitgaven zijn, op vacatiegelden na, verantwoord onder Parkschapsbeleid. De algemene kosten kennen mede door voorgaande een overschrijding (+€ 6.900, nadelig). De algemene kosten kennen geen dekking; in afwachting van de verdienenmodellen was op begrotingsbasis een onttrekking uit de algemene reserve (AR) begroot. In plaats van een onttrekking is –na correctie voor het tekort van het Parkschapsbeleid- sprake van een toevoeging aan de AR.

Compartiment Parkschapsbeleid (+€ 12.000, nadelig)

Dit compartiment bevat de resterende uitgaven in het kader van Ondergedompeld en STEP (monitoring en website), en de subsidie van de provincie Zuid-Holland (steigers).

De exploitaties voor de ecolodge, zonnepont en oplaadpalen, voortvloeiend uit Ondergedompeld en STEP, zijn per saldo (nog) niet kostendekkend.

Daarnaast bevat Parkschapsbeleid de coördinatie van toezicht en handhaving voor het gehele Nationaal Park. Voor deze coördinatie is een extra deelnemersbijdrage beschikbaar gesteld (zie compartiment bestuursondersteuning).

Compartiment Hollandschap (-€ 115.400, voordelig)

Het onderdeel *Recreatie en Natuurgebieden* sluit af met een voordelig resultaat van (-)€ 17.500, *Toezicht & handhaving* met (-)€ 13.300 voordelig, het *Bezoekerscentrum* (Biesboschcentrum Dordrecht) met (-)€ 20.800 voordelig, *Overig (incl. recreatieve voorzieningen)* (-)€ 19.400 voordelig en de Deelnemersbijdragen (-)€ 32.600 voordelig.

Recreatie- en natuurgebieden (-€ 17.500, voordelig)

Het incidentele voordeel betreft lagere rentelasten en lagere personeelslasten.

Toezicht & handhaving (-€ 13.300, voordelig)

In 2014 kwamen de jaarlijkse opfriscursus voor BOA's en administratiekosten van bonnen in het Centraal Justitieel Incassobureau nog niet voor rekening van het Parkschap. Dit is voor 2015 wel het geval. Daarnaast was sprake van onderuitputting op personele lasten.

Bezoekerscentrum (-€ 20.800, voordelig)

Ondanks de beperkte opbrengst van het schip de Halve Maen, dat feitelijk slechts een half seizoen voer, en de gestegen personeelslasten, onder meer door CAO-effecten, en dankzij lagere gebouwgebonden kosten en opbrengsten uit verkoop en verhuur, sluit het Bezoekerscentrum het jaar af met een voordeel.

Overig - Gebouwen en woningen (incl. recreatieve voorzieningen, -€ 19.400, voordelig)

Het voordeel is ontstaan door hogere erfpachtinkomsten, lagere onderhoudskosten, lagere energielasten en minder rentelasten.

Deelnemersbijdragen (-€ 32.600, voordelig)

Voor voorlichting & educatie en toezicht & handhaving is een aanvullende deelnemersbijdrage verkregen.

Compartiment Brabantschap (-€ 18.500, voordelig)

Voor het compartiment Brabantschap zijn voor het laatste jaar archiefkosten gemaakt.

De deelnemersbijdrage binnen dit compartiment is hoger dan de resterende structurele lasten.

In onderstaande tabel is meer in detail aangegeven hoe het resultaat tot stand is gekomen. Ook is aangegeven of hierbij al dan niet sprake is van een incidentele oorzaak.

TABEL plussen en minnen jaarrekening ten opzichte van begroting

Begrotingsonderdeel	Uitgaven	Inkomsten	Resultante	I/S
Compartiment Bestuursondersteuning			-67.900 V	
- Salariskosten Parkschap	-20.400 V		marap	I
- Salariskosten SBB	-50.000 V	-50.000 N	marap	S
- Salariskosten adjunct-secretaris Bestedingenplan	-25.000 V	-25.000 N	marap	S
<i>Subtotaal Personele kosten:</i>	<i>-95.400 V</i>	<i>-75.000 N</i>	<i>-20.400 V</i>	
- Overige uitgaven	6.900 N		marap	S
- Extra deelnemersbijdrage		54.400 V	marap	I
<i>Subtotaal Algemene kosten</i>	<i>6.900 V</i>	<i>54.400 N</i>	<i>-47.500 N</i>	
Compartiment Parkschapsbeleid			12.000 N	
- Ondergedompeld / STEP (tevens Subtotaal)	50.700 N	50.700 V	marap	I
- Care-Lands en SUNBI	22.600 N	22.500 V	marap	I
- Uitgaven op basis van voormalig Bestedingenplan	8.400 N		marap	I
<i>Subtotaal Subsidieprojecten</i>	<i>81.700 N</i>	<i>73.200 V</i>	<i>8.500 N</i>	
<i>Subtotaal Nieuwe exploitaties</i>	<i>15.500 N</i>	<i>10.400 V</i>	<i>5.100 N</i>	S
- Netwerk gastheren	9.600 N	6.200 V	marap	I
- BOA registratiesysteem	-5.000 V			S
<i>Subtotaal overige onderdelen Parkschapsbeleid</i>	<i>4.600 N</i>	<i>6.200 V</i>	<i>-1.600 V</i>	

vervolg op volgende pagina

Begrotingsonderdeel	Uitgaven	Inkomsten	Resultante	I/S
Compartiment Hollandschap			-103.600 V	
1. Recreatie- en Natuurgebieden			-30.800 V	
- Personeelskosten / doorberekende p-kosten	-24.400 V	-4.000 N	marap	I
- Werkplekondersteuning SCD	13.600 N			?
- Onderhoudskosten recreatie- en natuurgebieden	4.300 N		marap	S
- Inkomsten evenemententerreinen		-3.000 N	marap	?
- Pachtopbrengsten		1.800 V		S
- kapitaallasten waaronder Thermen	-85.300 V		marap	I/S
- Vervallen erfpacht Thermen (infra)		-69.100 N	marap	S
<i>Subtotaal beheer recreatie- en natuurgebieden</i>	<i>-91.800 V</i>	<i>-74.300 N</i>	<i>-17.500 V</i>	
- Personele lasten	-6.700 V		marap	I
- Toezicht bijzondere opsporingsambtenaren	-7.100 V			I
- Liggeld boten (vaantjes)		-7.500 N	marap	?
- Overige lasten en baten	-7.300 V	-300 N		I
<i>Subtotaal Toezicht & handhaving</i>	<i>-21.100 V</i>	<i>-7.800 N</i>	<i>-13.300 V</i>	
2. Bezoekerscentrum			-20.800 V	
- Verzekeringen	-15.000 V		marap	S
- Kapitaallasten met name tentoonstelling	-47.000 V		marap	I
- Overige lasten	3.500 N			
- Inkomsten groepsruimte		-2.900 N	marap	S
<i>Subtotaal Gebouw</i>	<i>-58.500 V</i>	<i>-2.900 N</i>	<i>-55.600 V</i>	
- Personeelskosten	50.500 N		marap	?
- Groenwinkel (balie-artikelen)		6.900 V	marap	?
- Biesblad		9.000 V	marap	I
- Overige lasten	-8.900 V			I
<i>Subtotaal Algemeen</i>	<i>41.600 N</i>	<i>15.900 V</i>	<i>25.700 N</i>	
<i>Subtotaal Biesboschsymfonie</i>	<i>-14.100 V</i>		<i>-14.100 V</i>	I
- Tentoonstellingen	-3.300 V			I
- Schoolboot en activiteiten voor scholen		-2.100 N	marap	I?
- Overige uitgaven en inkomsten	-4.500 V		marap	I
<i>Subtotaal Voorlichting & educatie</i>	<i>-7.800 V</i>	<i>-2.100 N</i>	<i>-5.700 V</i>	
- Rondvaarten - personeelskosten	-49.200 V		marap	I
- Uitgaven vrijwilligers	3.300 N			I
- Rondvaarten - onderhoudskosten	12.100 N		marap	I
- Rondvaarten - onderhoudsvoorziening	-12.700 V	80.000 V	marap	S/I
- Rondvaarten - Halve Maen	44.400 N		marap	I
- Rondvaarten - bar-boot	-49.100 V	-77.700 N	marap	I
- Rondvaarten - overige kostenposten	-22.700 V		marap	I
- Rondvaarten - inkomsten		-101.100 N	marap	I
- Opbrengsten wandeltochten		-3.000 N		?
<i>Subtotaal Rondvaart</i>	<i>-73.900 N</i>	<i>-101.800 V</i>	<i>27.900 N</i>	
- Verhuur - personeelskosten	17.800 N		marap	S?
- Verhuur - onderhoud & vervanging	4.300 N		marap	I
- Verhuur - overige kosten	-700 V			I
- Verhuur - fluitervloot, kano's, roeiboten en fietsen		20.400 V	marap	S?
<i>Subtotaal Verhuur</i>	<i>21.400 N</i>	<i>20.400 V</i>	<i>1.000 N</i>	
3. Recreatieobjecten en overig				
- Overig - energie	-6.100 V			S?
- Overig - onderhoud gebouwen	-19.400 V		marap	I
- Overig - kapitaallasten	-10.600 V			I
- Overig - pachtinkomsten	11.800 N	-6.000 N	marap	I
- Overig - werk voor derden	-37.400 V	-36.300 N	marap	S
<i>Subtotaal Recreatieobjecten en overig</i>	<i>-61.700 V</i>	<i>-42.300 N</i>	<i>-19.400 V</i>	
4. Algemene dekkingsmiddelen				
- Deelnemersbijdragen		32.600 V	-32.600 V	I
Compartiment Brabantschap			-18.500 V	
- Toezicht en handhaving Brabantse Biesbosch	17.000 N		marap	I
- overige kosten Brabantschap	-18.500 V		marap	S
- Deelnemersbijdragen		17.000 V	marap	I
<i>Subtotaal compartiment Brabantschap</i>	<i>-1.500 V</i>	<i>17.000 V</i>	<i>-18.500 V</i>	
Totalen	-254.100 N	-76.100 V	-178.000 V	

I = incidenteel, S = structureel, ? Afhankelijk van besluitvorming en economisch tij.

Net als in 2013 was –opnieuw– sprake van vele plussen en minnen. Bekende ‘minnen’ werden ingezet om vervallen bijdragen uit het Bestedingenplan te compenseren. Voor de laatste keer, want in begroting 2015 zijn deze minnen naast inkomsten uit verdienmodellen ingezet om deze begroting zoveel als mogelijk te sluiten.

Uiteenlopende onderwerpen vroegen de aandacht, denk aan een zorgvuldig afstoten van de Halve Maen, het doen van subsidieaanvragen verdienmodellen, betrokkenheid in een nieuw EU-project, beschrijven van de Administratieve Organisatie etcetera. Ook was sprake van personele wijzigingen (bestuursondersteuning, bezoekerscentrum, beleidsondersteuning bij het beheer van gebieden). Dit zorgde enerzijds voor extra druk, maar bood en biedt tegelijkertijd mogelijkheden. Denk aan programmaleiding verdienmodellen (m.i.v. 2015), en een frisse blik en kundige uitwerking van verdienmodellen Biesboschcentrum en Natuurbijdrage automobilisten.

1. Bestuursondersteuning GR

Wat hebben we gedaan?

Het voornemen was ondanks bezuinigingen/capaciteitsreductie voldoende bestuursondersteuning en financieel administratieve afhandeling van met name het Bestedingenplan realiseren. De afspraken met provincie Noord-Brabant over de afronding van financieel administratieve zaken zijn gerealiseerd, het betreft met name de afwikkeling van het Bestedingenplan.

Vooralsnog worden de bestuurlijke taken binnen de resterende capaciteit ondersteund in de 5 bestuursvergaderingen van Bestuurscommissie, Dagelijks en Algemeen Bestuur.

Wat heeft het gekost?

Bestuursondersteuning	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Lasten			
Personeel	217.922	317.219	221.865
Algemene kosten - bestuursondersteuning	77.540	0	0
Algemene kosten	38.289	25.813	32.645
	<u>333.751</u>	<u>343.032</u>	<u>254.509</u>
Baten			
Personeel	25.616	100.616	25.616
Bijdragen provincies Biesbosch verdient 't	77.540	0	0
Bijdragen Bestedingenplan NP	-8.604	0	0
	<u>94.552</u>	<u>100.616</u>	<u>25.616</u>
Saldo	<u>239.199</u>	<u>242.416</u>	<u>228.893</u>
Bijdragen deelnemers in nadelig saldo			
Baten			
Provincie Zuid Holland	54.151	53.542	68.042
Gemeente Dordrecht	65.750	64.879	82.449
Gemeente Sliedrecht	13.315	13.227	13.227
Provincie Noord Brabant	54.151	53.542	68.042
Gemeente Drimmelen	14.652	14.554	18.496
Gemeente Werkendam	14.584	14.423	18.329
	<u>216.603</u>	<u>214.167</u>	<u>268.585</u>
Totaal saldo der baten en lasten	<u>22.596</u>	<u>28.249</u>	<u>-39.692</u>
Mutatie algemene reserve - compartiment	-22.596	-28.249	
Geraamd en gerealiseerd resultaat	0	0	-39.692

Toelichting

Saldo (-€ 67.900, voordeel)

- De onderschrijving op personeel van (-)€ 95.400 wordt voor (-)€ 75.000 veroorzaakt doordat voor het aandeel van Staatsbosbeheer (-€ 50.000) geen sprake is van daadwerkelijke geldstromen en de voormalig ambtelijk secretaris (Noord-Brabant) voor het Bestedingenplan NP niet meer werkzaam is voor het Parkschap. De baten zijn ook € 75.000 lager dan begroot). De overige onderschrijving wordt veroorzaakt doordat een beleidsmedewerker inmiddels grotendeels werkzaam is voor de gemeente Dordrecht en het resterende budget nog niet is benut voor de programmaleider verdienmodellen.
- Het personeel heeft betrekking op de functies directeur, managementondersteuning, controller, boekhouding (deel), en beleidsondersteuning (zie ook hfst. 14).
- De algemene kosten zijn € 6.900 hoger dan begroot, ongeveer de helft hiervan wordt veroorzaakt doordat de vacatiegelden van de voorzitter van de bestuurscommissie voorheen werden betaald door de provincie Noord-Brabant uit de middelen van het Bestedingenplan. Daarnaast is de interne controle extern uitgevoerd en zijn bijdragen verstrekt voor SUN-BI en de Waterdriehoek.
- Er zijn aanvullende deelnemersbijdragen gevraagd van in totaal € 58.000, te weten € 5.000 vacatiegelden, € 25.000 coördinatie toezicht & handhaving en € 28.000 educatie & voorlichting in het NP (voorheen door het IVN uitgegeven met middelen bestedingenplan). Hiervan is ook daadwerkelijk € 54.400 toegezegd. De uitgaven voor coördinatie toezicht en handhaving en Voorlichting & educatie staan onder 'Parkschapsbeleid', hoofdstuk 4.

2. Toekomstvisie Biesbosch 2021 en verdienmodellen

Voor beide onderwerpen zijn 2013-2014 'startjaren' om beleidsvoornemens om te zetten in acties, in de wetenschap dat niet alles in één keer kan.

Toekomstvisie Biesbosch 2021

In 2014 zijn forse stappen gezet met betrekking tot de volgende onderwerpen:

- het beheerplan is op onderdelen aangepast, ook in relatie tot Natura 2000,
- integrale veiligheid; vastgelegd en de implementatie gestart,
- vrijwilligersbeleid: met name gidsenbeleid vastgesteld; de implementatie vraagt meer inzet,
- de bestuurssamenstelling is veranderd in vervolg op de gemeentelijke verkiezingen,
- de marketing, de relatie met ondernemers en het bezoekersmanagement zijn voortgezet met concrete activiteiten.

De integratie van functies Parkschap/Staatsbosbeheer zijn in beheeronderwerpen (bestekken) gerealiseerd; en op overige punten geïntensiveerd. De betrokkenheid van grotere private partijen en een impuls van kwaliteitsontwikkeling van medewerkers vragen voor de volgende jaren meer aandacht.

In de bestuurlijke conferentie september 2014 zijn elementen aan de orde geweest met de afspraak om meer naar een 'werkbestuursvorm' te streven.

Verdienmodellen

Voor de verdienmodellen zijn, na een lang subsidietraject, middelen ad. € 344.000 verworven van de provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland. Hiermee kan worden gestart met 3 modellen (concessies, Beleef- en Geeffonds en vaantjes).

Daarnaast is -met capaciteit van Dordrecht- gestart met 2 (nog niet gesubsidieerde) plannen (natuurbijdrage automobilisten/Biespas en Ondernemend bezoekerscentrum).

In de kostenreductie is een vermindering het management team (1,0 fte MT) en de afstoting van de Halve Maen, gerealiseerd. Het vrijgevallen budget zal in 2015/2016 worden aangewend voor een programmaleider verdienmodellen.

De 'echte' invoering van verdienmodellen kan in 2015 worden aangepakt.

Natuurbijdrage Automobilisten/Biespas

Eveneens is eind 2014 deze draad weer opgepakt. In een plan van aanpak zal zichtbaar gemaakt worden hoe een vorm van natuurbijdrage van automobilisten kan bijdragen aan de financiering van het Parkschap. Deze natuurbijdrage kan gekoppeld worden aan het idee van een Biespas. Hiermee kan het mes aan twee kanten snijden: de automobilist betaalt voor toegang c.q. verblijf, maar kan met zijn gekochte Biespas ook voordelen behalen bij in het gebied aanwezige ondernemers en faciliteiten.

3. De partners

- **Staatsbosbeheer**

In 2014 is zoals verwacht verlopen wat betreft financiering van het beheer. SNL subsidie dekt de kosten voor het beheer en extra maatregelen voor natuurbeheer en herstel kunnen goeddeels bekostigd worden uit PAS-middelen en andere provinciale regelingen. De financiering voor recreatie, voorlichting en educatie en toezicht en handhaving heeft onder druk gestaan en dit is merkbaar geweest in zeer beperkte aanwezigheid van BOA's en het achterwege blijven van onderhoud aan de recreatie-infrastructuur. In 2014 is doorgegaan met het vergroten van de inkomsten voor de Biesbosch.

- **Overlegorgaan/Gebruikersraad**

Het voornemen was twee Gebruikersraadbijeenkomsten te realiseren en een Overlegorgaan nieuwe stijl te starten.

De Gebruikersraad is één keer bijeen geweest; het Overlegorgaan is formeel opgeheven. In het perspectief van gebiedsontwikkeling en verdienmodellen is deze wel nodig en zal een andere overlegvorm/samenstelling worden voorgesteld.

- **Draagvlak**

Het voornemen was deel te nemen in en actief bij te dragen aan de Waterdriehoek en het Streeknetwerk. Het Parkschap Nationaal Park De Biesbosch participeert in beide gremia en verwerft daarmee nieuwe ideeën, verbindingen en projectmiddelen.

4. Parkschap Beleidsuitvoering

Dit hoofdstuk heeft betrekking op door alle deelnemers gezamenlijk ontwikkeld beleid sinds de fusie per 1-1-2011.

Wat hebben we gedaan?

- **Samenwerking ondernemers**

De doelstelling voor 2014 was het verstevigen van het gastheren- en ondernemersnetwerk i.s.m. Brabant aan de Biesbosch.

Biesbosch-gastheren

Biesbosch-gastheren zijn toeristisch-recreatieve bedrijven in de Biesbosch-regio, die een samenwerkingsovereenkomst met het Parkschap hebben gesloten. De deelnemers betalen een jaarlijkse bijdrage. In 2014 was dat € 75. Hiermee zijn bijeenkomsten en promotiematerialen bekostigd. Aan het begin van het jaar werd voor de 3e keer een gastherencursus georganiseerd, waaraan 21 mensen deelnamen. Dat leverde 13 nieuwe gastheerbedrijven op. Hiermee komt het totaal aantal gastheren van de Biesbosch op 55. Daarnaast werden 2 netwerkbijeenkomsten voor de gastheren georganiseerd. Bij een daarvan stond het Beleef & Geef de Biesbosch Fonds centraal.

Voor de gastheren is een placemat ontwikkeld met een kaart van de Biesbosch en adressen van alle gastheren. 5 horeca-gastheren maken hier gebruik van.

Brabant aan de Biesbosch

In samenwerking met Brabant aan de Biesbosch, dat is opgegaan in het Streeknetwerk, werd op 6 november 2014 een netwerkbijeenkomst voor alle toeristisch-recreatieve ondernemers in de regio georganiseerd. Er waren zo'n 80 deelnemers.

Sun-Bi

Rondvaartbedrijf De Zilvermeeuw, Bootverhuurbedrijf Van der Diepstraten en Biesbosch Adventures werken samen aan duurzaam varen in de Biesbosch. Voor het verduurzamen van hun vloot krijgen zij subsidie van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Het Parkschap participeert in het project in de vorm van het verzorgen van de communicatie en het uitvoeren van acties om het Beleef & Geef De Biesbosch Fonds te stimuleren. Daarnaast verstrekt zij een bijdrage (cofinanciering).

- **Entreepoorten**

De doelstelling in begroting 2014 betrof het doorgaan met de ingeslagen weg van samenwerking in huisstijl en informatievoorziening. De concrete samenwerking tussen de 3 hoofdpoorten in 2014 is het gezamenlijk uitbrengen van het Biesblad, de opstart van een website en gastherenpromotie (zie andere alinea's).

- **Vrijwilligersbeleid**

Sinds 2011 wordt door Parkschap, Staatsbosbeheer en IVN met vrijwilligers gesproken over één vrijwilligersbeleid voor de hele Biesbosch. In 2013 is besloten om het beleid eerst voor de Biesboschgidsen te realiseren. Begroting 2014 meldt dat 2014 het testjaar voor een nieuw vrijwilligersbeleid voor de hele Biesbosch is. In 2014 is een enquête onder de gidsen gehouden. De resultaten ervan zijn gebruikt voor het bepalen van de nieuwe koers. Uitgangspunt is, dat gidsen van SBB en Parkschap herkenbaar zijn als Biesboschgids, en dezelfde opleiding en vergoeding krijgen. Eind 2014 is de nieuwe koers gepresenteerd aan de Brabantse en Hollandse gidsen. In 2015 krijgen alle gidsen een overeenkomst met Staatsbosbeheer. De Vereniging van Vrijwilligers Hollandse Biesbosch blijft waar dat kan de spreekbuis van de gidsen van Biesboschcentrum Dordrecht.

- **Website**

In 2014 is een project gestart om de website van Nationaal Park de Biesbosch (www.np-debiesbosch.nl) te herbouwen tot een meer hedendaagse en gebruiksvriendelijker website. De website wordt ontwikkeld in opdracht van Parkschap in samenwerking met Staatsbosbeheer. Het is de planning dat de website voor 1 april 2015 in de lucht zal zijn. Aan de website zal de NDTRC-database van de VVV gekoppeld worden, die in 2014 werd aangepast aan de eisen van de Biesbosch en waarmee het mogelijk wordt natuur- en recreatie-activiteiten in de Biesbosch via de website te communiceren en promoten. De nieuwe website zal verbonden blijven met de landelijke website van Samenwerkende Nationale Parken.

- **Educatiebeleid jeugd**

De schoolprogramma's van Parkschap (Biesboschcentrum Dordrecht) en Staatsbosbeheer (Biesboschcentrum Drimmelen) worden integraal aangeboden via de NP website.

In 2014 steeg het aantal bezoekende scholen licht. Mogelijk door wat extra promotie naar de regionale scholen. Met name aanmeldingen voor het programma over 'Bevers' stegen, terwijl de algemenere programma's zoals 'Lente' en 'Sporen' ook dit jaar weer achterbleven. Ook liep het aantal aanmeldingen voor het programma "Griendmuseumpad" terug door het beëindigen van de subsidie van voor het project Erfgoedspoor, dat werd gecoördineerd door het Erfgoedhuis.

In 2014 zijn in samenwerking met de vrijwillige schoolgidsen stappen gezet om de bestaande programma's te verbeteren. In lijn met de in de begroting genoemde intentie om meer eenheid te brengen in de schoolprogramma's van de hoofdpoorten, onderzochten Hollandse en Brabantse schoolgidsen gezamenlijk of delen van elkaars programma's kunnen worden overgenomen.

Er wordt een programma voor de bovenbouw en brugklas ontwikkeld op het Ruige Biesboschpad langs de Baanhoekweg. Verder is een 'oud' programma voor kinderfeestjes geactualiseerd en aangepast als schoolprogramma voor de onderbouw.

Biesboschcentrum Dordrecht was in 2014 nauw betrokken bij het ontwerpen en de uitvoer van het programma voor het project Groen Doet Goed. Dit is een door de PZH gesubsidieerd programma in Dordrecht dat kinderen uit achterstandswijken kennis laat maken met de natuur door middel van gratis sportieve en educatieve activiteiten.

De Jeugdgroep 'de Biesboschonderzoekers' valt sinds 2014 officieel onder Biesboschcentrum Dordrecht. De jeugdnatuurgroep was voorheen onderdeel van de vrijwilligersvereniging VVHB, die nog wel nauw betrokken is bij de coördinatie en begeleiding. De jeugdgroep is belangrijk als educatief programma voor een actieve natuurliefhebbende kinderen en daarmee een kweekvijver voor toekomstige vrijwilligers/gidsen. De jeugdgroep werd voorheen (deels) gefinancierd met € 500 vanuit het Bestedingenplan. De kosten worden nu gedragen door het Parkschap.

- **Biesboschverordening**

Met ingang van 1 januari 2014 is de nieuwe Biesboschverordening van kracht. Na een jaar ervaring kan gesteld worden dat er over de gehele breedte genomen, van toezichthouder tot ontheffinghouder, in de praktijk goed met dit document kan worden gewerkt.

Wel is in de loop van dit jaar gebleken dat er voor de duidelijkheid een aantal aanwijzingsbesluiten aan de verordening moeten worden toegevoegd. Onder meer voor hondenuitlaatcentrales, gebruik van drones en gebruik van barbecues.

- **Toezicht en handhaving**

Alle toezichthoudende partijen in het rechtsgebied van het Parkschap zijn met de nieuwe Biesboschverordening aan de gang gegaan en voor iedereen die daar behoefte aan heeft, kan de verordening inzien via de website van het Parkschap.

De actiepunten uit de nota Integrale Veiligheid Biesbosch zouden in 2014 worden afgerond. Met name op het terrein van het afsluiten van convenanten en samenwerkingsafspraken, het introduceren van de coördinator veiligheid en handhaving en de introductie van de Biesbosch BOA.

Door het vervallen van de middelen Bestedingenplan op het terrein van onder meer toezicht en handhaving en de grote reorganisatie bij de Nationale Politie is de afronding van deze onderwerpen op een laag pitje komen te staan.

Echter vanaf de zomerperiode is de draad weer opgepakt met nieuw elan. Er komt een doorstart in de vorm van een Integraal Handhavingsbeleidsplan voor het gehele rechtsgebied van het Parkschap. Handhaving in het gebied van de Biesbosch is namelijk heel complex. Het is een groot en onoverzichtelijk gebied dat zich uitstrekt over grondgebied van meerdere gemeenten. Er zijn ook meerdere grondeigenaren en het gebied wordt doorkruist door grote vaarwegen. Dit alles maakt dat het aantal partijen dat een rol speelt groot is. Er moet een brug geslagen worden naar het gemeenschappelijke. En hiervoor wordt dit plan opgesteld. Naar verwachting zal deze in het voorjaar van 2015 aan het bestuur worden voorgelegd.

- **Nieuwe tarieven Brabantse Biesbosch**

Ingaande 2014 is het tarief voor het innemen van een ligplaats (van € 23 naar € 100) en het tarief om bedrijfsmatig te mogen varen met een passagiersschip (van € 23 naar € 250) ingevoerd. Tegen deze verhogingen zijn meerdere bezwaren gemaakt.

Om reden hiervan is het tarief voor passagiersschepen ingaande 2015 niet verhoogd, mede in afwachting van de vaststelling van de legesverordening.

- **Ondergedompeld en STEP**

Veerverbindingen

In het beleidsplan Ondergedompeld staat een aantal veerverbindingen genoemd die verder zijn uitgewerkt binnen STEP en in kaart zijn gebracht en beschreven als het zogenaamde rondje Biesbosch. Eén van de veerverbindingen die onderdeel uitmaakt van een verbinding tussen het Dordtse en Brabantse deel van de Biesbosch is de veerverbinding vanuit de Zuidhaven naar de Deeneplaat/Jacomien. Voor het realiseren van aanlegvoorzieningen bij genoemde punten is extra voorbereiding vereist vanwege de ligging ervan binnen het Nationaal Park De Biesbosch.

Voor het aanmeren van een veerpont in de Zuidhaven is in 2014 een overeenstemming bereikt tussen watersportvereniging Drechtstad, het Parkschap en Stadsbeheer.

Laatstgenoemde instantie zal in het voorjaar 2015 nog enige eenvoudige werkzaamheden verrichten, zodat op de beoogde locatie in de Zuidhaven ook daadwerkelijk door een potentiële ondernemer kan (en mag) worden aangemeerd. Een directe verbinding naar de Jacomienpolder is vooralsnog niet mogelijk vanwege bezwaren van omwonende aldaar. Gezocht moet worden naar alternatieven.

De veerverbinding is in het provinciaal Fietspadenplan 2012-2016 opgenomen. Ook zal deze verbinding worden opgenomen in het nieuwe Fietsplan van de gemeente Dordrecht.

Een andere veerverbinding betreft die tussen de Zuileshoeve en de Ottersluis, waarvoor binnen het programma STEP een zonnepont werd gerealiseerd. Zie de alinea hierna.

Zonnepont Grienduil

Het idee met deze op zonne-energie aangedreven pont was:

1. aansluiting maken op de fietsverbindingen tussen de Brabantse Biesbosch en de Hollandse zijde van de Biesbosch
2. de exploitatie van de pont onder te brengen bij de nieuwe exploitant van de Zuileshoeve.

ad 1 : Het beoogde vaarplan zou moeten bestaan uit de verbinding Ottersluis/ Biesboschcentrum Dordrecht/ Zuileshoeve/ Huiswaard/ Korte en Lange Ambacht. Om de ontbrekende schakels in deze route op te heffen moesten er in 2014 twee nieuwe aanlegsteigers worden gerealiseerd, te weten een steiger nabij de Ottersluis en een naast de Zuileshoeve. Deze laatste is in december 2014 gemaakt en die nabij de Ottersluis staat nu op rol voor het voorjaar 2015. Provincie Zuid-Holland heeft subsidie verleend in het kader van het realiseren van veerverbindingen.

ad 2 : Omdat er nog geen nieuwe exploitant is voor de Zuileshoeve, beheert het Parkschap vooralsnog de pont. Evenals in 2013 heeft ook in 2014 het Parkschap alleen met de pont in de weekenden gevaren tussen het Biesboschcentrum Dordrecht en polder de Huiswaard.

Overnachten in de Biesbosch

In het kader van Ondergedompeld en STEP is een plan voor overnachtingsmogelijkheden ontwikkeld en nader uitgewerkt. Tevens is de wens uitgesproken te zoeken naar meer eenvoudige bijzondere overnachtingsmogelijkheden in de Biesbosch zoals de ecolodge bij Stayokay en de griendhut in Hank. In 2014 is een uitgebreide verkenning naar nieuwe eenvoudige bijzondere overnachtingsmogelijkheden uitgevoerd. Deze notitie dient mede als basis voor verdere plannen van exploitanten met betrekking tot het realiseren van overnachtingsmogelijkheden in de Biesbosch. Een belangrijk aspect vormt het planologisch kader van deze voorzieningen.

Ecolodge

In 2014 moest de ecolodge onderdeel gaan uitmaken van de exploitatie van de Zuileshoeve. De ecolodge is een bijzondere overnachtingsmogelijkheid, gerealiseerd met gelden uit het project STEP. Sinds 2013 ligt de ecolodge tijdelijk bij Stayokay, dat de overnachtingen faciliteert. De bedoeling was dat de ecolodge bij de Zuileshoeve zou komen te liggen, maar omdat er nog geen exploitant is voor de Zuileshoeve, kon dat nog niet doorgaan. Er is veel vraag naar overnachten op de ecolodge. In 2013 werden 34 arrangementen geboekt, in 2014 steeg dit naar 72. Het gaat om boekingen van tenminste 2 nachten. Daarnaast zijn in 2014 nog 41 losse overnachtingen geboekt, welke niet in het boekingssysteem konden worden geregistreerd. Het boekingssysteem is hierop aangepast. Boeken kan via www.slapenopdeecolodge.nl. Omdat de ligplaats aan de steiger van Stayokay niet optimaal is (bij een druk hotel en aan een drukke vaarroute) kwamen enkele klachten van gasten binnen. In maart 2015 verhuist de ecolodge naar zijn definitieve ligplaats bij de Zuileshoeve, waar het veel rustiger is. Stayokay blijft faciliteren totdat er een exploitant is voor de Zuileshoeve.

Oplaadstations elektrisch varen

In 2014 is voor het eerst gedurende een geheel jaar met de oplaadstations gewerkt bij het Biesboschcentrum Dordrecht, de Aakvlaai en de Vischplaat. De ervaring is dat er (nog) maar heel weinig gebruik van wordt gemaakt. Veel mensen weten het nog niet of ze vergeten een betaalkaart voor de Biesbosch aan te schaffen. Een beperking (tekortkoming) blijkt wel te zijn dat de betaalkaart in de Biesbosch moet zijn opgewaardeerd om bij deze drie oplaadpalen te kunnen gebruiken.

• **Europees project CaRe-Lands**

Sinds oktober 2013 werkt het Parkschap samen met 6 partners in Nederland, België en Engeland samen in het Europese project CaRe-Lands: Carbon Reduction in Nature and Landscape Areas. Gezamenlijk wordt onderzoek gedaan naar het terugdringen van CO² in natuurgebieden. Het gaat hierbij om de thema's biomassa, duurzame gebouwen en duurzame mobiliteit. Het project wordt gefinancierd uit het Interreg IV A 2 Zeeën programma en is een

zgn. clusterproject. Hierin werken partners samen om de resultaten van eerdere Europese projecten, zoals STEP, met elkaar verder te brengen. Voor het totale project is bijna € 600.000 toegekend, waarvan voor de Biesbosch € 23.5757 voor fase 1 en € 28.500 voor fase 2.

Fase 1 is inmiddels afgerond. In maart 2014 werd een lokale workshop georganiseerd waaraan 30 stakeholders van de Biesbosch deelnamen, waaronder toeristische en agrarische ondernemers, lokale politici, zoetwatervoorziening en onderwijs. Het resultaat was ruim 80 ideeën voor het terugdringen van CO² in de Biesbosch, gebundeld in een rapportage samen met de workshopresultaten van de andere partners.

In fase 2 ligt de focus voor de Biesbosch op duurzame gebouwen. Staatsbosbeheer is 'associated partner' voor het project in fase 2. Staatsbosbeheer heeft een aantal geïsoleerde gebouwen in de Biesbosch, zonder water, stroom en gas. Begin 2015 vindt onderzoek plaats naar hoe je die gebouwen zelfvoorzienend kunt maken met het oog op een recreatieve bestemming. Het project eindigt in mei 2015.

Wat heeft het gekost?

Compartiment Parkschapsbeleid	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Lasten			
Ecolodge	12.721		11.880
Zonnepont grienduיל incl salariskosten	3.452		1.767
Oplaadpunten	808		1.863
Gastheerschap	0		9.635
Coördinator veiligheid en handhaving	14.998	4.387	8.540
Boa- registratiesysteem	3.448	5.000	0
SUN-BI	0	0	4.400
Ca-Re-Lands	1.709		18.191
Educatie & voorlichting (voorheen IVN)	0	0	4.235
STEP/Ondergedompeld	703.893	0	50.650
	741.028	9.387	111.161
Baten			
Ecolodge	5.318		9.711
Zonnepont grienduיל	568		503
Oplaadpunten	149		144
Gastheerschap	1.446		6.234
Bijdrage overige compartimenten veiligheid & handhaving	29.868	9.387	9.387
SUN-BI	0		4.400
Ca_re Lands	709		18.110
Ondergedompeld	703.893	0	50.650
	741.952	9.387	99.139
Totaal saldo der baten en lasten	-924	0	12.022
Mutaties reserve		0	0
Geraamd en gerealiseerd resultaat	-924	0	12.022

Toelichting

Saldo (+€ 12.000, nadeel)

- De exploitaties van de ecolodge, de zonnepont en de oplaadpunten zijn (nog) niet kostendekkend, het betreft een tekort van € 5.100.
- Het project gastheerschap wordt gefinancierd uit een bijdrage van de gastheren. De kosten zijn echter ca. € 3.400 hoger dan de ontvangsten. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat een deelnemende gemeente kosten in rekening bracht voor een netwerkbijeenkomst.
- In 2014 is een aanvullende deelnemersbijdrage voor de coördinatie Veiligheid & handhaving toegezegd. De bijdrage (verantwoord onder bestuursondersteuning) is hoger dan de gemaakte

personeelskosten. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat de uren voor het opstellen van een veiligheidsplan niet door het Parkschap zijn betaald. De kosten voor het BOA-registratiesysteem zijn betaald binnen het compartiment Hollandschap.

- Ook voor de activiteiten-gelden van IVN voor voorlichting en educatie in het Nationaal Park is vanwege het vervallen van de middelen Bestedingenplan een extra deelnemersbijdrage gevraagd (verantwoord onder bestuursondersteuning); er zijn echter nauwelijks kosten gemaakt (ca. € 4.200). Het IVN was te laat op de hoogte van de aanvullende bijdrage en kon geen risico lopen op het niet ontvangen van middelen.
- De uitgaven en inkomsten gerelateerd aan STEP/Ondergedompeld hebben voornamelijk betrekking op de steiger bij de Zuileshoeve met aanvullende subsidie van de provincie Zuid-Holland, monitoring en uitgaven voor de website.

5. Brede doorlichting

Online boeken

Voor 2014 stond implementatie van het online boekingsysteem, dat eerder vertraging opliep omdat eerst glasvezel moest worden aangelegd, op de rol.

Het online boekingsysteem voor de verhuur en rondvaarten van Biesboschcentrum Dordrecht werd in 2014 echter nog niet afgerond. De migratie naar het netwerk van Drechtsteden leverde veel vertraging op omdat het boekingsysteem niet voldeed aan de veiligheidseisen die de overheid stelt. Om het systeem veilig te laten werken werd een aanvullende opdracht verstrekt aan Visual voor een zgn. RESTserver. Extra kosten: € 5.500. Bureau Inkoop van het Servicentrum Drechtsteden (SCD) is ingeschakeld om te zorgen dat contractuele verplichtingen worden nagekomen. De leverancier is in 2015 formeel in gebreke gesteld.

Vaantjes

De uitwerking van het verdienmodel vaantjes (bijdrage recreatievaart) heeft vertraging opgelopen. Voor de uitwerking en implementatie van het verdienmodel hebben de beide provincies een subsidie verstrekt. De uitwerking wordt gestart in 2015

Doorberekenen beleid/beheer

Voor 2014 geldt dat de gerealiseerde inkomsten voor beleidsinzet voor anderen betrekking heeft op het project De Nieuwe Dordtse Biesbosch van de gemeente Dordrecht. De inkomsten (€ 35.000) zijn iets lager dan begroot (€ 39.000).

Acquisitie – Streekfonds Biesbosch Delta

Het streeknetwerk en het streekfonds zijn gestart; onder andere met een loterij /crowd funds. Er zijn middelen met een omvang van € 23.500 beschikbaar gekomen voor recreatieve voorzieningen in de Biesbosch.

6. Gebiedsontwikkelingen en voorzieningen

- **Thermen**

Het voornemen was een definitief standpunt te bepalen of project alsnog kansrijk is. Het project is definitief geschrapt; meerdere potentiële investeerders trokken zich terug.

- **Biesboschmuseum**

Gedurende 2014 is de verbouwing van het Biesbosch Museum en de aanleg van het Biesbosch MuseumEiland volop gaande geweest. De opening staat gepland voor juni 2015. Tijdens de verbouwing huist Staatsbosbeheer in een leegstaande woning aan Lijnoorden. Na de verbouwing zullen Parkschap (naar verwachting) en Staatsbosbeheer kantoor gaan houden in het Biesbosch Museum.

- **Natura 2000**

Onderdeel van de toekomstvisie is het beheerplan in het kader van Natura 2000. In 2014 is hieraan de laatste hand gelegd. Dit beheerplan is leidend in de ruimtelijke ontwikkelingen in de Biesbosch. In 2014 is begonnen met het uitvoeren van de eerste PAS-maatregelen, herstelmaatregelen om de effecten van te hoge stikstofdepositie te keren. De eerste maatregelen zijn genomen in de Sliedrechtse Biesbosch, om de daar aanwezige waardevolle graslanden te herstellen.

- **Noordwaard**

De herinrichting van de Noordwaard is nog niet afgerond. Oplevering staat gepland voor oktober 2015. Het beheer wordt aanbesteed. Het is nog niet duidelijk wie de beheerders zullen worden.

- **Nieuwe Dordtse Biesbosch**

Het voornemen was dat Staatsbosbeheer/Parkschap zouden worden betrokken bij inrichtingsplan. Dit is gebeurd. Parkschap en Staatsbosbeheer zijn intensief betrokken bij inrichting en beheerplannen.

Inmiddels heeft de gemeenteraad van Dordrecht het uitvoeringsbudget beschikbaar gesteld voor de onderdelen Noorderdiepzone en Elzen-noord. Tevens zal de voorbereiding starten van de onderdelen dagrecreatieterrein en Kop van 't Land.

- Er volgen contractuele afspraken met betrekking tot het beheer vanaf 1-1-2018 en de te vergoeden kosten. Voor het Parkschap zal dit € 198.000 per jaar bedragen (prijspeil 2014, ex BTW). Deze contracten zullen ook ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Bestuurscommissie.
- Voor 2015 zal er vanuit het Parkschap 150 à 175 uur worden ingezet ten behoeve van inrichtingsvraagstukken, communicatie en overleg.
- Vergelijkbare afspraken worden gemaakt met Staatsbosbeheer; de financiering van het beheer Louise Cannemanspolder is een aandachtspunt voor 2015.

- **Heroriëntatie bezoekerscentrum Drimmelen**

In 2014 heeft de inrichting van het bezoekerscentrum in Drimmelen meer vorm gekregen, maar is nog in verbouwing. In het gebouw is een entreepoort gevestigd waar naast informatie over de Biesbosch ook informatie over de gemeente Drimmelen wordt verstrekt. De entreepoort wordt onder verantwoordelijkheid van Staatsbosbeheer zoveel als mogelijk door vrijwilligers gerund.

- **Afvalstortlocaties Crayestein West en 3^e Merwedehaven**

Het voornemen was Crayestein-west te verkennen als recreatiegebied. Het blijkt vooralsnog niet realistisch om dit te ontwikkelen.

Het voornemen van het Parkschap was om te participeren in de totstandkoming van het ontwerp inrichtingsplan voor de 3e Merwedehaven. Het Parkschap is in 2014 intensief betrokken bij het inrichtingsplan. In 2015 wordt besluitvorming verwacht.

7. Compartment Hollandschap

Beheer en onderhoud recreatie- en natuurgebieden

Wat hebben we gedaan?

Met ingang van 2013 is Drechtwerk Groen begonnen met de uitvoering van het nieuwe onderhoudsbestek voor de periode 2013-2015 met de optie voor nog één jaar extra.

Werkzaamheden die niet in dit bestek zijn opgenomen, worden in regie (specifieke opdracht tot meerwerk op het bestek) uitgevoerd. De onderhoudsbudgetten binnen de verschillende producten zijn hieronder afzonderlijk weergegeven en worden toegelicht.

Onderhoudspost	werkbudget	Uitgaven (voorlopig)
Onderhoudsbestek	419.301	416.379
Specifiek onderhoud infrastructuur	24.987	22.870
Specifiek onderhoud recreatieve voorzieningen	17.532	15.351
Specifiek onderhoud water en oevers	35.197	39.022
Diverse onderhoudskosten	5.726	6.880
Begrazingscontract	30.865	30.305
Subtotaal	533.608	530.807
Diverse afwikkelingen Thermen		7.116
Totaal	533.608	537.923

Door de extreem zachte winter 2013/2014 is er ruim een maand eerder met het reguliere seizoenwerk aangevangen. Dit heeft wel op voorhand druk gezet op de onderhoudsbudgetten voor de rest van de seizoenen tot het eind van het jaar. Het is evenwel gelukt binnen de budgetten te blijven. De overschrijding heeft betrekking op de in de tabel weergegeven kosten ter afronding van het investeringskrediet Thermen.

Voor water en oevers geldt dat in 2014 extra kosten zijn gemaakt. Dit kan als volgt worden verklaard. In het bosgebied in de Hel- en Zuilespolder liggen veel ontwateringssloten. Om goed en veilig bij de sloten te kunnen werken, moesten op veel plaatsen overhangende takken worden verwijderd.

Alle inzet is gericht op schoon, heel en veilig. Meldingen van bezoekers over niet werkende openbare verlichting, ontbrekende/onduidelijke bebordingen, kwaliteit zwemwater en onvolkomenheden aan speelvoorzieningen en overige terreinmeubilair worden gelijk opgepakt. Er zijn in 2014 geen klachten binnengekomen.

Niet onbelangrijk zijn daarnaast de diverse onderhoudsvoorzieningen, waarvan de meest in het oog springende werkzaamheden in 2014 zijn geweest:

- Onderhoudsfonds water en oevers: de belangrijkste activiteit was het baggerwerk in het Moldiep en Sionsloot. Hier is ruim 3.000 m³ bagger ontgraven en afgevoerd uit het gebied. Daarnaast zijn de inlaat en doorstroomvoorzieningen verbeterd, vooral ter voorkoming van blauwalg en zijn de meeste sloten in het bosgebied van de Hel- en Zuilespolder uitgebaggerd.
- Onderhoudsfonds infrastructuur: het budget stond in het teken van bewegwijzering en afsluitingen.
- Onderhoudsfonds recreatieve voorzieningen: het budget is besteed aan een nieuwe draaimolen, vervangen van onderdelen van schommels en opknappen waterpartij van de speeldernis bij de zwemplas.
- Onderhoudsfonds gras en beplantingen: de belangrijkste activiteiten waren de grote opknapbeurt van de toplaag van de dagcamping en het verwijderen van snoeihout in de bospercelen rondom de zwemplas en de evenemententerreinen.
- Onderhoudsfonds gebouwen: de belangrijkste activiteit was de grote opknapbeurt van de toiletgroep bij de zwemplas. Deuren, sanitair, hang-en sluitwerk en verharding rondom zijn vervangen of gerepareerd. De vervanging van de rieten daken van de dienstwoning en verhuurloket bij het Biesboschcentrum zijn in 2014 niet uitgevoerd en doorgeschoven naar het najaar 2015.

Evenementen

De inkomsten van de evenemententerreinen staan onder druk. De twee grote evenementen Keltfest en Ridderspektakel vinden normaal doorgang. Er komen zelfs steeds meer bezoekers naar toe. Vanwege de crisis is het aantal kleinere activiteiten zoals teamuitjes, bedrijfsfeesten en sportdagen afgenomen.

Wat heeft het gekost?

RECREATIE- EN NATUURGEBIEDEN	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Lasten			
Groen	453.813	495.094	494.081
Infrastructuur	206.318	158.188	82.771
Recreatieve voorzieningen	55.434	53.410	47.149
Administratie / Beheer	121.639	126.552	113.332
Water en Oevers	140.637	133.689	137.824
	977.840	966.933	875.158
Baten			
Groen	28.239	26.689	25.545
Infrastructuur	4.534	73.160	4.048
Recreatieve voorzieningen	0	0	0
Administratie / Beheer	11.153	39.000	35.000
Water en Oevers	4.735	4.753	4.735
	48.661	143.602	69.328
Totaal saldo der baten en lasten	929.179	823.331	805.830
Mutaties reserve	0	0	0
Geraamd en gerealiseerd resultaat	929.180	823.331	805.830

Toelichting

Recreatie- en natuurgebieden (saldo -€ 17.500, voordeel)

Lasten (-€ 91.800, voordeel)

- Het cumulatieve onderhoudsbudget is licht overschreden (+€ 4.300, nadeel). De overschrijding wordt veroorzaakt aan de kosten voor het afronden van het project Thermen, het bestuur is hier destijds over geïnformeerd. Zie de toelichting onder 'wat hebben we gedaan?'
- De kapitaallasten zijn -€ 85.300 lager dan begroot (voordeel). Er waren kapitaallasten voor de infra voor een Thermen opgenomen; deze kapitaallasten zijn aanzienlijk lager na het stopzetten van het project en hebben alleen betrekking op de gerealiseerde parkeervoorziening. Daarnaast is sprake van een rentevoordeel.
- De ICT-beheerkosten voor 3 werkplekken op de Sionpolder zijn enorm gestegen vanwege de migratie door het SCD naar het nieuwe grid. Hoewel de werkplekken op de Sionpolder nog niet zijn overgegaan, is sprake van een nadeel van +€ 13.600.
- De beleidsmedewerker die voor 50% op Recreatie- en natuurgebieden drukt, is voornamelijk werkzaam voor/bij de gemeente Dordrecht. Hierdoor zijn de personeelskosten lager dan begroot (-€ 24.400, voordeel). Er is in 2014 nog niet voorzien in vervanging.

Baten (-€ 74.300, nadeel)

- Groen: de inkomsten van de evenemententerreinen. De verwachte inkomsten van € 1.000 van hondenuitlaatcentrales zijn er daarnaast ook niet. Dit levert een nadeel van -€ 3.000.
- Infra: de geraamde erfpachtcanon Thermen is niet langer aan de orde. Dit project gaat definitief niet door. Het nadeel betreft -€ 69.100.
- Administratie/beheer: een onderdeel van de Brede doorlichting was het doorberekenen van beleidsinzet aan derden. Voor 2014 is sprake van beleidsinzet voor het project De Nieuwe Dordtse Biesbosch van de gemeente Dordrecht. De doorberekende inzet is -€ 4.000 lager dan begroot.
- Op erfpachten is sprake van een klein voordeel (+€ 1.800, voordeel).

- **Toezicht en handhaving**

Wat hebben we gedaan?

Aan het begin van elk jaar worden met alle gebiedspartners de prioriteiten bepaald. Voor 2014 waren dit barbecues en kampvuren, loslopende honden, snel varen, oneigenlijk gebruik van wegen en paden en de aanpak van onzedelijk gedrag.

De toezichthouders van het compartiment werken aan de hand van een maandrooster. De eerstelijns toezicht wordt hiermee afgedekt en als het nodig is wordt extra inzet opgeroepen. Bijvoorbeeld bij mooie weersomstandigheden of bij grote evenementen.

De samenwerking van de toezichthouders van het compartiment met de andere gebiedspartners (Regiopolitie, Toezicht Dordrecht, Omgevingsdienst Zuid- Holland Zuid, Rijkswaterstaat en de toezichthouders van Staatsbosbeheer) is prima. In het bijzonder geldt dit voor de gezamenlijke handhavingdagen, waarvan er in 2014 drie hebben plaatsgevonden.

Wat heeft het gekost?

TOEZICHT EN HANDHAVING	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Lasten			
Toezicht en handhaving	92.074	128.197	107.060
	92.074	128.197	107.060
Baten			
Toezicht en handhaving	31.189	20.347	12.493
	31.189	20.347	12.493
Totaal saldo der baten en lasten	60.885	107.850	94.567

Toelichting

Lasten (- € 21.100, voordeel)

- Het budget voor inhuur BOA's is niet geheel uitgeput (- € 7.100). Dit wordt veroorzaakt doordat in 2014 een aantal kostenposten nog niet voor rekening van het Parkschap kwam. Het gaat om de jaarlijkse opfriscursussen voor de BOA's; deze zijn voor 2014 nog betaald door de andere contractpartners. Vanaf 2015 zijn deze voor rekening voor het compartiment. Daarnaast worden met ingang van najaar 2014 bonnen in het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) ingevoerd. Hiervoor zijn in 2014 geen kosten in rekening gebracht. Ingaande 2015 gebeurt dit wel.
- Het budget voor personele lasten is niet geheel uitgeput (-€ 6.700). Er is sprake van een vrijval van een in het verleden geboekte nog te betalen post. Daarnaast zijn iets minder uren van Toezicht Dordrecht afgenomen dan begroot.
- Ook de overige kosten zijn lager (- € 7.300). Zo zijn de onderhoudskosten voor het vaartuig voor toezicht iets lager uitgevallen

Baten (- € 7.800, nadeel)

- Het invoeren van liggeld voor boten, inmiddels de vaantjesregeling geworden, is (nog) niet tot stand gekomen. Op zijn vroegst zal dat met ingang van 2016 worden. De begrote inkomsten van € 7.500 kunnen voorsnog niet gerealiseerd worden. Daarnaast waren de legesinkomsten (-)€ 300 lager dan het begrote bedrag.

- **Biesboschcentrum Dordrecht**

Wat hebben we gedaan?

Toekomst Biesboschcentrum Dordrecht

Eind 2014 is gestart met een verkenning van de toekomst van het Biesboschcentrum Dordrecht. Centraal staan de functies die het centrum kan vervullen in het gebied de Biesbosch. Evident is dat deze toekomst afhangt van de mate waarin een kostendekkend concept kan worden gerealiseerd met minder overheidssubsidie en meer eigen inkomsten.

Afstoten Halve Maen

In oktober 2013 stemde het Bestuur van Parkschap Nationaal Park De Biesbosch in met het voorstel om een geschikte marktpartij te vinden voor de Halve Maen. Deze werd gevonden in de firma Ottevanger OV, die op 1 juli 2014 de exploitatie van het schip met een deel van het personeel overnam. Tot 31 december 2014 werd het programma van Biesboschcentrum Dordrecht uitgevoerd zoals gepland.

Voor het activiteitenaanbod van het Biesboschcentrum heeft de verkoop van de Halve Maen de consequentie dat er geen luxe en rolstoeltoegankelijke vaartochten en geen vaartochten naar de Brabantse Biesbosch meer zullen worden opgenomen in het programma. Wel zal hierin worden samengewerkt met de nieuwe eigenaar.

Bezoekcijfers

Het aantal bezoekers is in 2014 t.o.v. 2013 nagenoeg gelijk gebleven. Opvallende stijgingen in het aantal deelnemers zijn met name te zien in de rondvaarten met de Sterling, de excursies met fluisterbootje en de wandelexcursies.

Door een succesvolle kortingsactie in het blad Spoor van de NS moesten in de maanden maart, april en mei extra Sterling rondvaarten worden ingepland. Deze actie heeft zo'n 2.500 extra deelnemers opgeleverd.

De toename van de excursies met fluisterbootje en van de wandelexcursies is te danken aan de Fotozoektocht. Een programma voor groepen dat in 2013 door de educatief medewerker in samenwerking met gidsen werd ontwikkeld. Dit is een zelfstandig programma, dus zonder gidsen. Het aantal deelnemers aan wandelexcursies is daarnaast wat gestegen door de samenwerking met Nature's Gift, een organisatie die natuurexcursies aanbiedt als 'cadeaubon' aan bedrijven en particulieren.

Het aantal deelnemers aan kano-excursies blijft wat achter. Dit komt vooral door de weersafhankelijkheid van deze tochten. De verhuur van fietsen bleef dit jaar sterk achter door verhuur van veel modernere en elektrische fietsen bij aanbieders in de omgeving. De fietsverhuur is per september beëindigd vanwege de 'leeftijd' van de fietsen. De daarmee samenhangende reparatiewerkzaamheden staan niet in verhouding tot de opbrengsten. Het aantal scholen dat programma's met een gids boekt begint licht te stijgen. Hopelijk een trend die doorzet in 2015. De 'schoolboot' blijft echter nog achter vanwege de hoge kosten voor scholen.

De zaalhuur is in uren iets toegenomen en in omzet iets gedaald. De zaal wordt regelmatig geboekt door Biesbosch-collega's, zoals IVN, Jeugdgroep, VVHB. Hiervoor wordt niets of een aangepast tarief in rekening gebracht.

Overzicht deelnemers activiteiten Biesboschcentrum

Overzicht deelnemersactiviteiten Biesboschcentrum	2009	2010	2011	2012	2013	2014	% tov 2014
Bezoekers Biesboschcentrum	127.837	110.056	112.785	110.897	118.211	119.013	101%
Individuele deelnemers	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Rondvaarten Halve Maen	4.176	2.785	1.740	1.704	1.867	1.550	83%
Excursies Halve Maen	1.474	1.224	1.007	936	864	912	106%
Rondvaarten Sterling	3.741	4.723	6.649	5.925	7.523	10.307	137%
Excursies Sterling	1.391	1.589	1.449	1.425	1.671	1.869	112%
Kano uur (uren)	15.834	13.549	15.986	12.634	13.805	13.933	101%
Kano-excursies	591	532	619	617	593	513	87%
Huur fluisterboten (uren)	3.506	3.464	4.125	3.443	3.423	3.869	113%
Excursies fluisterbootje	50	16	10	144	126	797	633%
Zonpont	5.227	4.412	4.513	4.518	4.728	4.746	100%
Huur fietsen (uren)	2.327	1.665	2.103	1.738	1.932	595	31%
Wandelexcursies	155	198	303	651	401	990	247%
Biesbosch Symfonie	1.230	1.055	568				
Totaal aantal deelnemers individueel	39.702	35.212	39.071	33.735	36.933	40.081	109%
Aantal groepen	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Arrangementen Halve Maen	159	144	162	119	107	111	104%
Arrangementen Sterling	113	72	139	111	101	89	88%
Scholen met gids	89	65	35	35	34	44	129%
Scholen zonder gids	108	195	96	121	67	63	94%
Schoolboot	23	35	39	39	23	4	17%
Zaalhuur	95	94	91	152	165	183	111%
Totaal aantal groepen	587	605	562	577	497	494	99%

Promotie algemeen (Biesblad)

In maart 2014 werd voor de tweede maal het magazine BiesBlad uitgebracht, een samenwerkingsproject van Parkschap en Staatsbosbeheer. Hierin werden naast artikelen en algemene informatie, de natuuractiviteiten van de drie hoofdpoorten gepromoot. De oplage was 30.000 (t.o.v. 40.000 in 2013). Omdat dit jaar geen aanvullende financiering meer mogelijk was vanuit STEP, werd een bijdrage van € 1 gevraagd. Dit heeft de aanschaf van het blad door zowel bezoekers als ondernemers/gastheren behoorlijk beperkt ten opzichte van 2013 toen het blad nog gratis te verkrijgen was. De verwachte opbrengst is dan ook achtergebleven. Vanwege de hoge kosten en het aanzienlijke aantal interne uren die met de productie van het blad zijn gemoeid, is besloten om in 2015 BiesBlad niet uit te brengen. Parkschap en Staatsbosbeheer zullen uren en beschikbare middelen inzetten op de ontwikkeling, lancering en onderhoud van de nieuwe NP website en daarbij behorende online promotie-acties ten behoeve van de Biesbosch.

Tentoonstelling en Biesbosch Symfonie

In 2014 zijn er drie wisseltentoonstellingen geweest van regionale en/of specifieke Biesbosch kunstenaars, zowel professioneel als amateur. De Biesbosch Symfonie wordt alleen nog gebruikt voor schoolprogramma's en voor de promotiefilm, die sinds december 2013 dagelijks draait en gratis toegankelijk is voor bezoekers.

Evenementen

Ook in 2014 werden in samenwerking met de schaapherder in het recreatiegebied de Hollandse Biesbosch de jaarlijkse Lammetjesdag en het Schaapscheerderfeest georganiseerd. Beide evenementen trokken ongeveer 1.000 bezoekers. Het schaapscheedersfeest iets minder dan voorheen vanwege de hitte.

Verduurzaming / Green Key

Biesboschcentrum Dordrecht is in 2014 opnieuw gekeurd voor de Green Key. Het centrum (inclusief verhuur en rondvaart) voldoet wederom aan alle eisen en mag het label Green Key Goud weer voor de komende twee jaar voeren. Voor 2015-2016 is een duurzaamheidsprogramma samengesteld zodat ook in de toekomst het label zal blijven gelden.

Online boeken

Voor Biesboschcentrum Dordrecht werd door Service Centrum Drechtsteden in 2014 een nieuwe website gemaakt, www.biesboschcentrumdordrecht.nl. Hieraan zal te zijner tijd het online boekingssysteem van dit centrum worden gekoppeld. Deze website is een resterend project van de migratie van de automatiseringssystemen, en heeft, naast interne uren, geen verdere kosten met zich meegebracht.

Wat heeft het gekost?

BIESBOSCHCENTRUM DORDRECHT	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Lasten			
Gebouw en inrichting	100.275	199.006	140.476
Algemeen	417.955	446.849	488.432
Voorlichting en educatie	68.763	62.739	54.924
Rondvaarten Halve Maen/ Sterling	404.730	445.687	371.824
Biesbosch Symfonie	0	14.055	0
Exploitatie pontje en Verhuringen	117.027	115.705	137.052
	<u>1.108.750</u>	<u>1.284.041</u>	<u>1.192.708</u>
Baten			
Gebouw en inrichting	58.683	25.071	22.167
Algemeen	45.245	38.910	54.773
Voorlichting en educatie	28.650	12.333	10.194
Rondvaarten Halve Maen/ Sterling	294.071	402.654	300.846
Biesbosch Symfonie	0	0	0
Exploitatie pontje en Verhuringen	148.574	137.889	158.284
	<u>575.224</u>	<u>616.857</u>	<u>546.264</u>
Totaal saldo der baten en lasten	<u>533.526</u>	<u>667.184</u>	<u>646.444</u>
Mutaties bestemmingsreserves	23.343	23.333	23.395
Geraamd en gerealiseerd resultaat	556.869	690.517	669.838

Toelichting (-20.800, voordeel):

Gebouw en inrichting (- € 55.600, voordeel)

Lasten (- € 58.500, voordeel)

- Het voordeel wordt veroorzaakt door lagere verzekeringskosten (-€ 15.000) door aanbestedingsvoordelen uit het verleden (SCD), begroting 2015 is hierop aangepast;
- Het voordeel wordt daarnaast voornamelijk veroorzaakt door lagere kapitaallasten (-€ 47.000). De rentelasten zijn lager dan begroot. Het krediet voor online boeken is nog niet afgesloten waardoor er hiervoor nog geen kapitaallasten zijn. Daarnaast is het krediet vernieuwen tentoonstelling nog niet benut (in afwachting van het uitwerken van een verdienmodel).
- Daarnaast is sprake van iets hogere overige lasten (+€ 3.500, nadeel), waaronder het eigen risico op een schade.

Baten (-€ 2.900, nadeel)

- De inkomsten van de groepsruimte blijven achter ten opzichte van de begroting. De opbrengst uit huur van de zaal blijft net als vorig jaar achter bij de raming. Er zijn investeringen en onderhoud nodig om de zaal weer up to date te maken. De investeringen zullen 2015 gedaan worden als opmaat voor het Biesboschcentrum 2020. Dit plan wordt uitgewerkt.

Het voordeel is nodig om de begrote onttrekking uit de AR vanwege het vervallen van de middelen Bestedingenplan en de vertraagde opbrengsten verdienmodellen te compenseren.

Biesboschcentrum Algemeen (€ 25.700, nadeel)

Lasten (+€ 41.600, nadeel)

- Personeelskosten (+€ 50.500). Binnen het centrum is sprake geweest van een wijziging in het management. Daarnaast is de Halve Maen verkocht, niet alle medewerkers zijn overgegaan naar de overnamepartij. Door beide wijzigingen is frictie ontstaan. Daarnaast is de loonontwikkeling groter geweest dan de indexering, die voor begroting 2014 is gehanteerd (+1%), en heeft de nieuwe CAO per juli 2014 geleid tot hogere kosten.
- Op de overige budgetten is sprake van een voordeel (-€ 5.300), het gaat hier om de posten promotie, vrijwilligers en kantoorkosten.

•

Baten (+€ 15.900, voordeel)

- De verkoop van balie-artikelen bleef eerdere jaren sterk achter bij de raming mede vanwege de crisis. Om die reden is de begroting 2014 bijgesteld. De opbrengst van balie-artikelen is ten opzichte van de bijstelling +€ 6.900 hoger (voordeel).
- Daarnaast is sprake van niet begrote inkomsten van de beperkte verkoop van het Biesblad en de bijdrage van Staatsbosbeheer aan het Biesblad (+€ 9.000, voordeel).

Voorlichting en educatie (-€ 5.700, voordeel)

Lasten (-€ 7.800, voordeel)

- Er is sprake van lagere lasten doordat er minder tentoonstellingen zijn ingekocht (-€ 3.300), het overige voordeel betreft kleine voordelen op diverse kostenposten.
- Door pensionering van de ondersteunende kracht bij product en promotie in 2014 zijn de personeelskosten precies binnen de begroting. Vanwege het vervallen van de bijdrage Bestedingenplan is de extra deelnemersbijdrage noodzakelijk (zie 4.)

Baten (-2.100 nadeel)

- De opbrengst van de schoolboot is lager dan begroot. De schoolprogramma's laat een opbrengst zien die vrijwel gelijk is met de begroting.
- Het aantal deelnemende scholen loopt al sinds een aantal jaren terug. Dit heeft voornamelijk te maken met krappere budgetten, dikkere programma's en het niet beschikbaar zijn van vervoer voor scholen.

Rondvaart (+€ 27.900, nadeel)

De grootste afwijking, zowel in de lasten als in de baten wordt gevormd door het afstoten van de Halve Maen, hetgeen per 1 juli 2014 is gerealiseerd. De financiële consequenties zijn hieronder weergegeven. De opbrengsten van de Halve Maen tot en met juni 2014 zijn ongeveer 1/3e van voor het gehele jaar begrote opbrengsten.

Lasten (-€ 73.900, voordeel)

- Na de verkoop van de Halve Maen werd de resterende boekwaarde ten laste gebracht van de exploitatie; hierdoor is sprake van een nadeel van +€ 44.400;
- Er was daarnaast nog sprake van fors hogere onderhoudskosten (+€ 12.100) De oorzaak hiervan zijn aanpassingen aan de Halve Maen om te kunnen voldoen aan de gewijzigde regelgeving. Deze kosten zijn grotendeels gemaakt in 2013, maar waren geen onderdeel van de jaarrekening 2013.
- De dotatie aan de onderhoudsvoorziening is op grond van een bestuursbesluit verlaagd met - € 12.700;
- Ook op overige posten zijn minder uitgaven gedaan doordat de rondvaart in de 2e helft van het jaar minder omvang had (-22.700, voordeel).
- Door het vertrek van medewerkers per 1/7 kon op personeelskosten worden bespaard (-€ 49.200).
- De inkoop voor catering is verlaagd met -€ 49.100. De baten zijn gedaald met -€ 77.700; als gevolg van het niet genereren van een marge ontstaat er per saldo een tekort van -€ 28.700 voor de catering 2014.
- De uitgaven voor vrijwilligers zijn met +€ 3.300 hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat de uren van vrijwilligers voor het onderhoud van het Beverbos en de Stenen Keet.

Baten (-€ 101.800, nadeel)

- De inkomsten voor charters en kaartverkoop van tochten met de Halve Maen en catering voor charters zijn respectievelijk 33% en 48% van de begrote opbrengsten. Dit is respectievelijk - € 127.900 en -€ 77.700 lager dan begroot (nadelen). Het hoogseizoen betreft de maanden juli en augustus, de Halve Maen is per 1 juli in andere handen overgegaan.
- Wel kon +€ 80.000 (voordeel) vrijvallen uit de onderhoudsvoorziening ter dekking van frictiekosten.
- De extra inkomsten voor de Sterling bedragen +€ 26.800 Dit komt voornamelijk door de actie met NS (blad Spoor). Dit heeft in het voorjaar 2.500 extra deelnemers opgeleverd.
- De opbrengsten voor wandeltochten onder leiding van vrijwilligers leveren een nadeel van - € 3.000. De deelname aan wandeltochten onder leiding van vrijwilligers (gidsen), lopen de laatste jaren terug.

Verhuur (+€ 1.000, nadeel)

Lasten (+€ 21.400, nadeel)

- Er was sprake van extra onderhoudsuitgaven in de vorm van extra kosten voor de zonnepont om te kunnen voldoen aan de gewijzigde regelgeving. Het nadeel van +€ 4.300 is door de behaalde resultaten opgevangen.
- De personeelslasten zijn +€ 17.800 hoger dan begroot, de overige kostenposten zijn gezamenlijk -€ 700 lager dan begroot.

Baten (+€ 20.400, voordeel)

- In de zomervakantie (juli en augustus) wordt normaliter ca. 50% van de omzet gerealiseerd. Er was sprake van een natte en dus slechte maand augustus. Wel was er een redelijk voorjaar en door het goede najaar is er sprake van een duidelijk positief resultaat (+€ 15.500 voor de fluisterboten en +€ 1.900 voor de overige producten).
- Er waren extra opbrengsten van +€ 3.000 voor de verkoop van oud materiaal.

N.B. in de begroting 2014 zijn extra inkomsten begroot op grond van het online boeken (Brede doorlichting). Hoewel het online boeken nog steeds niet operationeel is, wordt de begrote omzet wel gerealiseerd (en iets meer dan dat), maar met de genoemde extra ureninzet.

Overige onderdelen compartiment Hollandschap

Wat hebben we gedaan?

De overige onderdelen hebben betrekking op de recreatieobjecten, overige baten en lasten (waaronder gebouwen en woningen) en algemene dekkingsmiddelen.

Eén van de gebouwen in het intensieve recreatiegebied is de Zuileshoeve, een typische Biesboschboerderij. In het nieuwe bestemmingsplan Nieuwe Sliedrechtse Biesbosch is geregeld dat deze boerderij kan worden omgevormd tot een kleinschalige recreatieve bestemming. Hiertoe is begin 2013 een bidbook uitgebracht op basis waarvan geïnteresseerden in de gelegenheid zijn gesteld een plan in te dienen. Eind 2013 resteerde nog 1 serieuze kandidaat, die eind 2014 heeft besloten om niet verder te gaan. De aanbesteding in de vorm van het bidbook is daarmee niet gelukt. Er heeft zich op de valreep (eind 2014) een nieuw serieuze gegadigde gemeld.

Wat heeft het gekost?

Het onderdeel recreatie-objecten heeft alleen betrekking op pachttopbrengsten voor de golfbaan en de skihelling.

RECREATIE-OBJECTEN	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Lasten			
Golfbaancomplex en skihelling	0	0	11.761
	0	0	11.761
Baten			
Golfbaancomplex en skihelling	96.806	90.879	96.806
	96.806	90.879	96.806
Totaal saldo der baten en lasten	-96.806	-90.879	-85.044

Toelichting

Er is sprake van een incidentele last in de vorm van een voorziening voor een dubieuze debiteur ad. € 11.800 (50% van het openstaande bedrag). De erfpachtinkomsten zijn € 5.900 hoger dan begroot; het voordeel is verwerkt in begroting 2015.

Wat heeft het gekost?

Dit onderdeel heeft betrekking op twee toiletgebouwen, de Zuileshoeve, de beheerderswoning bij het bezoekerscentrum, het rioolgebouw, de bijenstal, de werkplaats/kantoren/bijgebouwen Sionpolder en het verblijf voor de reclassering (polder Craijesteijn). Ook de pacht van de horecavoorziening, een deel van de administratie (compartiment Hollandschap) en het werk voor derden wordt hier verantwoord.

OVERIGE BATEN EN LASTEN	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Lasten			
Gebouwen en Woningen	104.495	148.108	108.300
Diversen waaronder kosten werk voor derden	76.034	106.605	72.919
	180.529	254.713	181.219
Baten			
Gebouwen en woningen	48.620	61.905	48.023
Diversen waaronder doorberekend werk derden	43.659	76.237	41.916
	92.279	138.142	89.939
Totaal saldo der baten en lasten	88.250	116.571	91.280

Toelichting

Overige baten en lasten (-€ 25.300, voordeel)

Lasten (-€ 73.500, voordeel)

- De energielasten zijn lager uitgevallen door de zachte winter van 2013/2014 (-€ 6.100, voordeel);
- De uitgaven regulier onderhoud zijn lager dan begroot (-€ 19.400, voordeel); er is bewust gestuurd op onderuitputting om zo de erfpacht uit de Zuileshoeve op te vangen (zie baten).
- Daarnaast was er een rentevoordeel, waardoor de kapitaallasten met -€ 10.600 lager uitvielen.
- De werken derden (voor anderen verrichte werkzaamheden en andere doorbelastingen) zijn met de helft afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren (-€ 37.400). De afname is geheel gerelateerd aan het niet meer doorbelast krijgen van een voormalige medewerker; begroting 2015 is op dit punt bijgesteld.

Baten (-€ 48.200, nadeel)

- Er is nog geen erfpacht ontvangen voor de Zuileshoeve, er is nog geen exploitant (-€ 14.000, nadeel);
- Het doorberekend werk derden is met de helft afgenomen ten opzichte voorgaande jaren (-€ 36.300, nadeel). Zie voor de oorzaak bij *lasten*. Begroting 2015 is op dit punt bijgesteld;
- Er is een klein voordeel van (+)€ 2.100, van met name hogere erfpachtinkomsten.

Wat heeft het gekost?

Dit onderdeel heeft betrekking op de bijdragen van de deelnemers (opbrengsten).

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Lasten			
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0
	0	0	0
Baten			
bijdragen i.h.k.v. 3e Merwedehaven	120.622	120.622	120.622
Bijdrage deelnemers in het nadelig saldo	1.403.847	1.414.551	1.447.176
	1.524.469	1.535.173	1.567.798
Totaal saldo der baten en lasten	-1.524.469	-1.535.173	-1.567.798
Mutaties algemene- en bestemmingsreserves	-13.446	-112.217	-8.673
Geraamd en gerealiseerd resultaat	-1.537.915	-1.647.390	-1.576.471

Toelichting

- Het betreft de bijdrage van Dordrecht in het kader van de 3^e Merwedehaven en de bijdragen van de deelnemers.
- De bijdrage van de deelnemers is hoger dan begroot vanwege den aanvullende bijdrage voor Educatie & voorlichting en Handhaving & toezicht (eenmalige compensatie vervallen bijdragen Bestedingenplan in afwachting van verdienmodellen), in totaal € 32.600 (in plaats van de gevraagde € 36.000).
- De begrote onttrekking uit de AR had grotendeels betrekking op het vervallen van de middelen Bestedingenplan. In afwachting van de opbrengsten van de verdienmodellen was een onttrekking uit de AR begroot. Op grond van de extra deelnemersbijdrage en incidentele bezuinigingen binnen het Parkschap is deze onttrekking niet nodig.

8. Compartment Brabantschap

Wat hebben we gedaan?

Het compartiment Brabantschap bevat geen concrete activiteiten meer. De kosten hebben betrekking op het archief en een bijdrage aan het compartiment Parkschapsbeleid voor de coördinatie toezicht & handhaving. Daarnaast is sprake van inkomsten in de vorm van leges.

Wat heeft het gekost?

Compartiment Brabantschap	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Lasten			
Recreatie & Integrale veiligheid en archief	3.789	27.131	26.064
	<u>3.789</u>	<u>27.131</u>	<u>26.064</u>
Baten			
Provincie Noord-Brabant	10.115	10.465	18.965
Gemeente Drimmelen	5.058	5.233	9.483
Gemeente Werkendam	5.058	5.233	9.483
Overige dekkingsmiddelen (legesinkomsten)	646	6.200	6.600
	<u>20.877</u>	<u>27.131</u>	<u>44.531</u>
Totaal saldo der baten en lasten	<u>-17.088</u>	<u>0</u>	<u>-18.467</u>
Mutatie reserves	17.550	0	0
Geraamd en gerealiseerd resultaat	462	0	-18.467

Toelichting

De deelnemersbijdrage is verhoogd met € 17.000 als gevolg van het vervallen van de bijdrage Bestedingenplan en in afwachting van de verdienmodellen. De uitvoering van toezicht en handhaving in de Brabantse Biesbosch heeft geleid tot € 17.000 aan gerelateerde kosten.

9. Investerings

De investeringen die in 2014 voor het compartiment Hollandschap hebben plaatsgevonden, zijn:

Fietspaden

In het meerjarenplan investeringen was voor 2014 een bedrag opgenomen van € 160.000,- voor de renovatie van fietspaden in het intensieve recreatiegebied in de Hel- en Zuilespolder en renovatiewerkzaamheden aan de wielersbaan die ook als fietsroute wordt gebruikt. Er is uitgevoerd:

1. asfaltering en nieuwe slijtlaag van het fietspad vanaf de waterbushalte tot aan de Helsluis;
2. 50 % van de wielersbaan heeft een nieuwe topklaag.

ad 1: een aantal fietspaden zijn nog niet aangepakt vanwege andere zware werkzaamheden die daar eerst nog moeten plaatsvinden. Met name de renovatie van de Zuileshoeve en het verplaatsen van de ecolodge brengen zwaar transport met zich mee dat gepaard zal gaan met beschadigingen aan het wegdek. Pas als deze achter de rug zijn is het verantwoord de nieuwe asfaltlagen aan te brengen.

ad 2: Tot op heden is niet boven water te krijgen waaraan een wielersbaan zoals in de Hollandse Biesbosch sporttechnisch moet voldoen. Er zijn namelijk geen officiële normen bij de wielersbond KNWU. Afsproken is dat de KNWU die samen met ISA Sport gaan bepalen. Pas daarna kan er verantwoord worden verdergegaan met de renovatie.

Naar verwachting worden de resterende werkzaamheden in 2015 uitgevoerd.

Verhuurvloot

In de verhuurvloot is ook in 2014 geïnvesteerd door de aanschaf van twee 8-persoons fluisterboten (€ 23.040).

Daarnaast zijn een aantal kano's en zwemvesten vervangen en is een kraan aangeschaft waarmee verhuurboten op de wal kunnen worden gehesen. Deze investeringen komen echter rechtstreeks ten laste van de exploitatie.

Restantkredieten uit eerdere jaren:

De openstaande investeringskredieten voor de inrichting/tentoonstelling Biesboschcentrum Dordrecht ad. € 217.620 en de Biesbosch Symfonie ad. € 96.933 zijn nog niet benut in afwachting van een plan voor de inrichting van het Biesboschcentrum (verdienmodel).

Restantkrediet online reserveringssysteem/online boeken ad. € 20.000 is voor meer dan 100% uitgeput (2012). In afwachting van de uitgaven hiervoor is het krediet voor het reserveringssysteem ad. € 13.555 doorgeschoven.

Het systeem is nog steeds niet operationeel. Nu het SCD de applicaties van het Parkschap beheert, heeft zij de contacten met leverancier Visual overgenomen. De afronding vindt naar verwachting voorjaar 2015 plaats. Het restantkrediet wordt gehandhaafd;

PARAGRAFEN

10. Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen betreffen die inkomsten waarvan de besteding niet gerelateerd is aan een vooraf bepaald doel en staan zo ter vrije afweging door het bestuur. De besteding is dus niet gebonden; er staat geen verplichtingen tegenover.

Compensabele BTW

Conform de afspraak met de belastingdienst wordt de compensabele BTW welke in rekening is gebracht bij het schap, doorgeschoven naar de deelnemers. Deze kunnen zelf hun recht op compensatie effectueren. De totaal compensabele BTW bedraagt € 311.728,14 Op basis van de verdeelsleutels voor de verschillende compartimenten bedraagt de verdeling per deelnemer:

- Provincie Zuid Holland	€ 77.922,45
- Gemeente Dordrecht	€ 183.068,37
- Gemeente Sliedrecht	€ 27.276,23
- Provincie Noord Brabant	€ 15.216,85
- Gemeente Drimmelen	€ 4.140,71
- Gemeente Werkendam	€ 4.103,53

Overige algemene dekkingsmiddelen

Voor het langer in stand houden van het afvalverwerkingsbedrijf in de Hollandse Biesbosch (3^e Merwedehaven) ontvangt het Parkschap jaarlijks een vergoeding. Voor 2013 is een vergoeding van € 120.622 ontvangen; het betreft een vergoeding van de gemeente Dordrecht. Deze loopt nog tot en met 2016.

Algemene uitkeringen

De deelnemers in het schap staan garant voor het nadelig exploitatiesaldo. De verdeling van het negatief saldo over de deelnemers is als volgt:

Compartiment Parkschap:

- Provincie Zuid Holland 25%
- Provincie Noord Brabant 25%
- De gemeentes dragen naar rato van het inwoneraantal d.d. 1 januari van het voorafgaande jaar bij aan het restant. Voor begroting 2014 is de verdeling op basis van het inwoneraantal d.d. 1 januari 2012 (CBS-cijfers) aangehouden.

Voor de compartimenten Hollandschap en Brabantschap worden de oude verdeelsleutels gehanteerd totdat de compartimentering wordt opgeheven.

Compartiment Hollandschap:

- Provincie Zuid Holland 25%
- Gemeente Dordrecht 87,5% van het restant
- Gemeente Sliedrecht 12,5% van het restant

Compartiment Brabantschap:

- Provincie Noord Brabant 50%
- Gemeente Drimmelen 25%
- Gemeente Werkendam 25%

Omdat de deelnemers garant staan voor het tekort is geen post onvoorzien opgenomen.

11. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen kan in algemene zin worden gedefinieerd als de mate waarin het schap in staat is tegenvallers op te vangen. De twee elementen die relevant zijn voor de beoordeling van het weerstandsvermogen zijn enerzijds de relevante risico's en anderzijds de weerstandscapaciteit. Onder relevante risico's worden in dit verband verstaan exploitatie- en overige risico's die niet anderszins zijn te ondervangen. Weerstandscapaciteit is de verzamelterm van al die bronnen waaruit de financiële gevolgen van tegenvallers bekostigd kunnen worden.

Gesteld kan worden dat het weerstandsvermogen zich op een adequaat niveau bevindt indien het schap in staat is om substantiële tegenvallers op te vangen zonder dat afbreuk wordt gedaan aan eerder vastgesteld beleid en de hieraan gekoppelde niveaus van programma's en activiteiten. In de bedrijfsvoering van het Parkschap staat een adequaat risicomanagement voorop en is de (financiële) weerstandscapaciteit het sluitstuk van het risicomanagement. In dat kader zijn alle risico's belicht waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiële betekenis kunnen zijn voor het balanstotaal of de financiële positie.

Weerstandscapaciteit

De bronnen van het Parkschap om financiële tegenvallers ten gevolge van relevante risico's te kunnen ondervangen (de weerstandscapaciteit) bestaan uit:

1. De reserves op de balans;
2. De verzekeringsportefeuille;
3. De garantstelling door de deelnemers.

Reserves

Reserves kunnen worden onderscheiden in algemene en bestemmingsreserves. De algemene reserve dient onder andere ter egalisatie van exploitatiesaldi. Dit houdt in dat positieve jaarresultaten in de algemene reserves worden gestort en bij een negatief jaarresultaat vindt een onttrekking plaats. Algemene reserves zijn vrij aanwendbaar bij tegenvallers (bufferfunctie). Bestemmingsreserves daarentegen dienen een specifiek doel en zijn dus in principe niet vrij inzetbaar in geval van tegenvallers (bestedingsfunctie).

In de algemene reserve van het Hollandschap zijn bedragen gereserveerd voor de kapitaallasten van resultaatbestemmingen van 2005 en 2006.

De reservepositie per 31 december 2014 bedraagt in totaal € 740.863 en is als volgt opgebouwd:

Compartiment Bestuursondersteuning

- Algemene reserve € 61.835

Compartiment Hollandschap

- Algemene reserve € 355.703
  - Bestemmingsreserves:
    - Reserve donaties € 33.462
    - Reserve onderhoud tentoonstellingen € 193.221
- Totaal reserves Hollandschap € 582.386

Compartiment Brabantschap

- Algemene reserve € 96.642

Zie voor verloop van de reserves in 2014 de bijlage 'Staat van reserves'.

Verzekeringen

Binnen het schap zijn voorzieningen getroffen voor voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden (per balansdatum) min of meer onzeker zijn (bijvoorbeeld groot onderhoud). Naast het treffen van voorzieningen bestaat ook de mogelijkheid bepaalde risico's te verzekeren. Het schap doet dit onder andere op het gebied van

risico's van brand, ongevallen, aansprakelijkheid, wagenpark en vaartuigen. Binnen deze risico's is niet alles gedekt, wat het treffen van preventieve maatregelen, voor zover deze in het vermogen van het schap liggen om te beïnvloeden, des te belangrijker maakt.

Risico's

Verdienmodellen

In 2014 heeft het Parkschap een extra deelnemersbijdrage ontvangen ter eenmalige compensatie van de vervallen middelen uit het Bestedingenplan. Het vervallen van het bestedingenplan is in de begroting 2015 onder andere gecompenseerd door opbrengsten (bedrijfsvrienden en natuurbijdrage automobilisten), in totaal € 100.000.

Tegelijkertijd is er nauwelijks budget voor coördinatie toezicht en handhaving (Parkschapsbeleid) en heeft het IVN geen handgeld meer vanuit het Bestedingenplan voor Voorlichting en educatie. Het risico betreft de nog onzekere opbrengsten van € 100.000 (begroting 2015), en het sluiten van de meerjarenbegroting voor 2016 (in 2015 was nog sprake van een tekort van € 42.000, de 1,5% trap af vraagt om € 24.000 extra inkomsten) en in 2017 moet de vervallen bijdrage voor de 3^e Merwedehaven ad. € 120.000 worden gecompenseerd. De maximale risico-omvang bedraagt € 286.000. De verdienmodellen moeten inkomsten genereren om de meerjarenbegroting te sluiten. Het grootste risico betreft de inkomsten op de verdienmodellen op de korte termijn (2015). Het bijgesteld risico bedraagt € 75.000 (75% van 2015).

Organisatiekosten Parkschap

Het Parkschap krijgt niet alle kosten doorbelast. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de kosten van de salarisadministratie door het SCD en kosten voor het financieel pakket K2F. Ook het gebruik van vergaderruimte en werkplekkosten op het stadskantoor in Dordrecht worden niet doorbelast. Het risico bestaat dat deze 'verborgen' organisatiekosten, die zich momenteel bij de deelnemers voordoen, in de toekomst alsnog ten laste van het Parkschap komen. Dit is niet binnen de huidige budgetten op te vangen.

Daarnaast geldt dat voor de extra opgaven gebruik gemaakt wordt van het ambtelijk apparaat van de deelnemers. Denk aan juridische inzet bij het opstellen van de Biesboschverordening, maar ook de begeleiding bij aanbesteding (via SCD-inkoop). De deelnemers hebben in de bestuursvergadering d.d. mei 2011 en november 2013 aangegeven dat het Parkschap bij dergelijke opgaven (meer) gebruik kan maken van het ambtelijke apparaat van de betrokken deelnemers.

Ondergedompeld en STEP

Het EU-programma STEP is afgerond. Enkele deelprojecten (steigers voor de zonnepont Grienduil, bezoekersmonitor) worden nog afgewikkeld in het kader van de resterende middelen van Ondergedompeld. Ook het Ondergedompeld-project Website zal nog worden gerealiseerd uit de resterende middelen.

De beheer- en onderhoudskosten van enkele binnen STEP aangelegde of aan te leggen recreatieve voorzieningen vormen een risico. Voorzieningen als de veerpont Ottersluis en de zogenaamde ecolodge moeten zoveel mogelijk met een sluitende exploitatie in de markt worden gezet. Tegelijkertijd is bekend dat veerverbindingen bijna nooit een sluitende exploitatie kennen. De zonnepont en de ecolodge kunnen onderdeel gaan uitmaken van een toekomstige exploitatie van de boerderij in de Hel en Zuilespolder. Zie ook risico Gebouwen.

Met het aflopen van het programma vervalt de dekking voor personeel dat werkzaam was binnen dit programma. Voor één personeelslid geldt dat de dekking moest ontstaan uit sinds 2009 in gang gezette verbeteringen in de bedrijfsvoering (Biesboschcentrum Dordrecht). Er is echter geen sprake van financiële ruimte om de terugkeer van het personeelslid op te vangen. Naar oplossingen wordt gezocht. Hoewel voor 2015 grotendeels in dekking wordt voorzien door de diverse projecten, is dit voor 2016 nog een opgave.

Beheer en onderhoud recreatie- en natuurgebieden

Het Parkschap heeft de verplichting schoon en veilig water aan te bieden. Dat geldt voor de doorgaande vaarwegen, de havens en de zwemplas. De activiteit die hierbij relevant is, is het baggeren (verwijderen aangegroeid slib). Voor een aantal sloten en havens zijn hiervoor periodiek middelen gereserveerd in de voorziening. Voor andere waterwegen geldt dat het eigenlijk niet mogelijk is om 5 tot 10 jaar vooruit te kijken. Om die reden doet het schap periodieke metingen (monitoring) om te bepalen of en wanneer gebaggerd moet worden. Als uit de monitoring blijkt dat gebaggerd moet worden, wordt op dat moment middelen geregeld (want niet eerder redelijkerwijs in te schatten). Het risico bestaat dat op dat moment een extra bijdrage van de deelnemers noodzakelijk is.

Onderhoud en beheer Nieuwe Dordtse Biesbosch

De besluitvorming rond het bestemmingsplan de Nieuwe Dordtse Biesbosch is afgerond. De afspraak met betrekking tot beheer door Staatsbosbeheer (natuurdeel) en Parkschap (recreatie) is ongewijzigd.

Voor de komende jaren zal het Parkschap (en Staatsbosbeheer) uren investeren in de uitwerking, Dordrecht stelt hiertegenover capaciteit beschikbaar voor het uitwerken van verdienmodellen. Het uitvoeringsbudget voor de onderdelen Noorderdiep en Elzen-Noord is beschikbaar gesteld. Vanaf 2018 komen deze gebieden in beheer bij Staatsbosbeheer en het Parkschap.

Gebouwen

In juni 2011 heeft de overdracht plaatsgevonden van de "strategische" aankoop van het huis naast de boerderijschuur. De bedoeling is dat deze woning en de naastliggende schuur en hoogstamboomgaard worden ontwikkeld tot een kleinschalige recreatieve functie (stepping stone). Ook de zonnepont Grienduil en de ecolodge kunnen onderdeel gaan uitmaken van deze stepping stone. Het bidboek heeft uiteindelijk niet in een ondernemer voorzien. Het Parkschap zoekt naar alternatieven. De meest positieve planning is dat dit project operationeel zal zijn in 2016. Tot die tijd worden de kapitaallasten en het noodzakelijke onderhoud opgevangen binnen de bestaande begroting. Het risico bestaat dat het niet lukt om tot een overeenkomst te komen en dat de locatie –na de noodzakelijke investeringen- wordt uitgegeven voor bewoning. Daarnaast gaat het pand steeds verder achteruit.

Onlangs is gebleken dat het duurzame dak van het Bezoekerscentrum (sedum) niet meer functioneert. Het dak is nu grotendeels bedekt met mos. Hierdoor heeft het niet de gewenste functie. Momenteel wordt gekeken naar een oplossing. Het risico zijn hogere kosten van deze oplossing ten opzichte van de huidige begroting. Mocht dit aan de orde zijn, dan zal dit in de begroting 2016 worden opgevoerd.

Toezicht en handhaving

De inzet en taakverdeling tussen SBB, RWS, Nationale Politie en het Parkschap is nog steeds niet optimaal. Er ligt nog altijd een opgave hierin gezamenlijk verbetering te brengen. Of dit wel allemaal gaat lukken, is de vraag gelet op het ontbreken van budget voor coördinatie toezicht en handhaving (vanwege de onzekerheid van de opbrengsten in het kader van verdienmodellen). Zie ook risico Verdienmodellen.

Ondernemersrisico

Gezien de aard van de activiteiten die met name in en rond het Biesboschcentrum Dordrecht zijn georganiseerd, zijn de inkomsten sterk afhankelijk van externe factoren als de weersomstandigheden, de ontwikkelingen op de vrijetijdsmarkt, als ook de economische situatie. Deze ontwikkelingen hebben zich in negatieve zin met name voorgedaan bij de Halve Maen. De Halve Maen is inmiddels afgestoten, waarmee het ondernemersrisico is beperkt. De activiteiten van de verhuur zijn eveneens beperkt (geen verhuur van fietsen en steppen).

Voor de overige begrotingsonderdelen met een ondernemersrisico wordt momenteel kritisch gekeken naar maatregelen om de opbrengsten te verhogen. Overigens geldt dat binnen de verdienmodellen sprake is van opbrengstmodellen waar ook het ondernemersrisico aan de orde is.

Verkeersperikelen

De verkeerssituatie is in verband met de veiligheid nog steeds niet optimaal. Maatregelen op het gebied van betaald parkeren (natuurbijdrage automobilisten), afsluitbaarheid van het gebied/gebiedsdelen en eenrichtingsverkeer in het gehele gebied behoeven nader onderzoek en verdere uitwerking. Vanwege het niet doorgaan van een Thermen is de verkeersrichting momenteel geen onderwerp van onderzoek meer. De natuurbijdrage automobilisten is tevens één van de verdienmodellen, waarin de afsluitbaarheid een rol kan spelen. Mochten het bestuur en de gemeente Dordrecht op basis van de uitwerking besluiten het betaald parkeren niet in te voeren, dan komen de tot dan toe gerealiseerde voorbereidingskosten (het krediet bedraagt € 29.000) rechtstreeks ten laste van de exploitatie. Daarnaast heeft het Parkschap bij niet tijdig invoeren een niet-sluitende meerjarenbegroting (de netto inkomsten voor 2015 zijn begroot op € 75.000).

12. Onderhoud kapitaalgoederen

De budgetten voor onderhoud kapitaalgoederen zijn inclusief de overheveling 2013 (zie jaarrekening 2013 en de door het bestuur geaccordeerde managementrapportage 2014). N.B. In de begroting stond dit hoofdstuk onder compartiment Hollandschap.

Groot onderhoud groen

In 2014 is € 9.300 begroot en er resteert van 2013 een bedrag van € 4.977; het totaal werkbudget bedraagt € 14.277. In totaal is in 2014 uitgegeven € 10.462. Er schuiven geen werkzaamheden door naar 2015.

Groot onderhoud infrastructuur

In 2014 is € 6.737 begroot en er resteert van 2013 een bedrag van € 6.766; het totaal werkbudget bedraagt € 13.503. In totaal is in 2014 uitgegeven € 6.942.

De werkzaamheden die doorschuiven naar 2015 betreffen wegmeubilair in de vorm van verlichting fiets- en wandelpaden. Het gaat om een bedrag van € 3.345.

Groot onderhoud recreatieve voorzieningen

In 2014 is € 8.873,- begroot en er resteert van 2013 een bedrag van € 6.090,-; het totaal werkbudget bedraagt € 14.963. In totaal is in 2014 uitgegeven € 6.178.

De werkzaamheden die doorschuiven naar 2015 betreffen vervangingen van hekwerken en groot onderhoud aan speelvoorzieningen rondom de zwemplas. Het gaat om een bedrag van € 7.537.

Groot onderhoud gebouwen

In 2014 is € 29.050 begroot en er resteert van 2013 een bedrag van € 10.783; het totaal werkbudget bedraagt € 39.839. In totaal is in 2014 uitgegeven € 11.917.

De werkzaamheden die doorschuiven naar 2015 betreffen het vervangen van de rieten daken van de dienstwoning en het verhuurloket nabij het Biesboschcentrum en renovatiewerkzaamheden aan het casco van de Zuileshoeve. Het gaat om een bedrag van € 27.922.

Groot onderhoud water en oevers

In 2014 is € 219.000 begroot en er resteert van 2013 een bedrag van € 44.409; het totaal werkbudget bedraagt € 263.609. In totaal is in 2014 uitgegeven € 203.592.

De werkzaamheden die doorschuiven naar 2015 betreffen renovatiewerkzaamheden aan duikers en waterinlaten, oeverbeschermingen en baggerwerkzaamheden aan sloten.

Het gaat om een bedrag van € 57.000.

Onderhoudsfonds – Halve Maen, Sterling en Zonnepont

De belangrijkste uitgave in het onderhoudsfonds betrof de accu's van de Sterling. Deze zijn in 2014 niet vervangen, het bedrag wordt doorgeschoven.

Daarnaast is een bedrag uit het onderhoudsfonds onttrokken vanwege het afstoten van de Halve Maen. Voor vervangingsinvesteringen voor de Halve Maen gespaarde middelen vielen vrij om frictie op te vangen.

13. Bedrijfsvoeringparagraaf

Personeel

De inzet en aanstelling van medewerkers bij het Parkschap is gevarieerd. Er is sprake van detachering vanuit de gemeente Dordrecht. Daarnaast zijn arbeidscontractanten in dienst van het Parkschap en is een medewerker van Drechtwerk werkzaam als Parkwacht.

Het Servicecentrum Drechtsteden verzorgt de personeelsadministratie voor de arbeidscontractanten van het Biesboschcentrum Dordrecht.

Ook wordt er veel werk verricht door vrijwilligers, met name als gids voor bezoekers (dit geldt zowel bij het Biesboschcentrum Dordrecht als bij SBB/Bezoekerscentrum Drimmelen).

Vanuit Staatsbosbeheer zijn verschillende medewerkers nauw betrokken bij het Parkschap. De afspraken hierover zijn vastgelegd in de Samenwerkingsovereenkomst Staatsbosbeheer en de Gemeenschappelijke Regeling Parkschap Nationaal Park De Biesbosch.

Voor de uitvoering van het beheer van het recreatiegebied De Hollandse Biesbosch is een bestek opgesteld. De uitvoering is na de aanbesteding in handen van het SW-bedrijf Drechtwerk. In 2012 heeft de aanbesteding plaatsgevonden; het gaat om een periode van 3 jaar (2013 – 2015) met de mogelijkheid tot verlenging met maximaal 1 jaar.

Automatisering

De medewerkers, die werkzaam zijn op de locatie Sionpolder zijn in 2009 middels een glasvezelverbinding aangesloten op het stadskantoor in Dordrecht. Het Biesboschcentrum Dordrecht is medio zomer 2013 eveneens verbonden met het stadskantoor via een glasvezelkabel. Het Parkschap heeft een eigen website, www.biesboschcentrumdordrecht.nl, welke wekelijks wordt geactualiseerd. De werkplekondersteuning wordt verzorgd door het SCD. Begin 2015 doet het SCD een laatste poging om met Visual het online boeken te operationaliseren. Het contact met Visual verloopt zeer moeizaam. De partij is inmiddels in gebreke gesteld.

Organisatie

Met de vorming van één Parkschap is de werkorganisatie voor bestuursondersteuning, vastgesteld in de bestuursvergadering van 25 februari 2011, als volgt:

Een directeur (0,67 fte), Beleid 0,5 fte, Beheer 0,2 fte en Bezoek 0,2 fte, capaciteit Staatsbosbeheer (een equivalent van € 50.000), directiesecretaresse (0,45 fte), boekhouding (0,40 fte) en control (een equivalent van € 42.000).

De ondersteuning van de bestuurscommissie met 0,5 fte vanuit provincie Noord-Brabant (via Stichting Beheer NP) is m.i.v. 1/1/2014 is vervallen.

Beleid wordt met ingang van 2015 voor de periode van 2-2,5 jaar gelinked aan programmaleiding verdienmodellen.

Huisvesting

De medewerkers van Parkschap zijn verdeeld over meerdere locaties.

De betrokkene vanuit Staatsbosbeheer is werkzaam vanuit de kantoren van Staatsbosbeheer, deels in het Parkschapsgebied.

De medewerkers voor beleid en beheer zijn gehuisvest in de Sionpolder en het Stadskantoor Dordrecht.

Op de bovenverdieping van het Biesboschcentrum Dordrecht zijn de kantoren voor de medewerkers aldaar gevestigd. In het botenhuis is een verhuurloket ten behoeve van de verhuur van diverse objecten.

Vanwege de vorming van één Parkschap wordt bekeken of sprake kan zijn van een gezamenlijke werklocatie met Staatsbosbeheer.

Daarnaast zorgt het schap voor een onderkomen voor de medewerkers van de reclassering die werkzaamheden uitvoeren in het gebied.

14. Verbonden partijen

Het Parkschap is een gemeenschappelijke regeling waarin de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant en de Gemeentes Dordrecht, Sliedrecht, Drimmelen en Werkendam in deelnemen. Zij staan garant bij een nadelig exploitatiesaldo (zie hoofdstuk 12 Algemene dekkingsmiddelen). De deelnemersbijdrage voor 2014 bedraagt in totaal € 1.753.692 waarvan € 104.043 een eenmalige extra deelnemersbijdrage (de bedragen zijn excl. € 311.728 BTW BCF).

15. Financieringsparagraaf

Treasury is het besturen en beheersen, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële positie en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het te allen tijde zorgen voor voldoende liquide middelen, waarbij een tijdelijk overschot tegen een zo hoog mogelijk rendement wordt belegd, en het daarbij afdekken van met rente- en kredietrisico's.

In het kader van de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) is een Financieringsstatuut verplicht. Dit statuut heeft tot doel kaders aan te geven, waarbinnen het schap haar geldstromen beheert. Het Financieringsstatuut voor het Parkschap is 20 mei 2011 door het Algemeen Bestuur vastgesteld en maakt deel uit van de financiële beheerverordening van het Parkschap. Voor een nadere uiteenzetting van het treasury-beleid verwijzen wij naar het genoemde Financieringsstatuut.

Het omslagpercentage van de rente is voor 2014 gehandhaafd op 4,5%. Er is geen reden om aan te nemen dat dit percentage moet worden gewijzigd. De financiële markt laat verlaging toe, echter vanwege de onzekere toekomst wordt het bestaande percentage voorzichtigheidshalve gehandhaafd. Dit is conform de werkwijze van onze deelnemers.

De wettelijk toegestane kasgeldlimiet voor gemeenschappelijke regelingen is 8,2%; de renterisiconorm 20% (Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden, artikel 2).

In alle kwartalen van 2014 bleef het Parkschap binnen de toegestane kasgeldlimiet.

Wanneer in drie achtereenvolgende kwartalen sprake is van overschrijding moet nieuwe langlopende financiering worden onderzocht.

In 2013 heeft het Parkschap een specifieke werkrekening voor schatkistbankieren geopend. Het schatkistbankieren houdt in dat de gelden van het Parkschap worden aangehouden bij het ministerie van Financiën. Achtergrond van het schatkistbankieren is dat publiek geld de schatkist dan niet eerder verlaat dan noodzakelijk is voor de uitvoering van die publieke taak. Toegestaan blijft dat decentrale overheden een bedrag van 0,75% van het begrotingstotaal met een minimum van € 250.000 buiten de Schatkist mogen houden; het zogenoemde drempelbedrag. Het drempelbedrag mag als gemiddeld creditbedrag per kwartaal niet overschreden worden.

Praktisch gezien zal m.i.v. 1 januari 2014 het saldo van de Parkschapsrekeningen boven de drempelwaarde (minimum van € 250.000) worden afgeroomd naar de specifieke werkrekening voor schatkistbankieren. Het drempelbedrag als gemiddeld creditbedrag per kwartaal is niet overschreden, dit bleek in het 4e kwartaal nog spannend omdat het Parkschap de subsidies vanuit de beide provincies voor de verdienmodellen bijna volledig bevoorschot kreeg.

Eén van de beide bankrekeningen van het Parkschap is opgenomen in het stadsstelsel van Dordrecht bij de BNG. Dit is een complicerende factor voor het schatkistbankieren door beide organisaties. Na overleg met treasury van het Service Centrum Drechtsteden (SCD) en in afstemming met de BNG werd besloten de rekening van het Parkschap te wijzigen in een zelfstandige rekening binnen het BNG-rekeningstelsel van de gemeente Dordrecht. Uiteindelijk bleek dit technisch niet mogelijk binnen de BNG. Het Parkschap zal een geheel zelfstandige rekening moeten openen. Dit is nog niet geëffectueerd.

Het Parkschap zal met een zelfstandige rekening een eigen financieringsovereenkomst moeten sluiten met de BNG; deze zal zijn gebaseerd op de voorwaarden die ook voor de gemeente Dordrecht gelden.

16. Grondbeleid

Het Parkschap heeft geen grondexploitatie, derhalve wordt er geen grondbeleid ontwikkeld.

b. JAARREKENING

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

17. Overzicht baten en lasten (exploitatie)

De programmarekening beoogt het inzicht in de financiën van het schap te vergroten en biedt daartoe een samenhangend inzicht in de ontwikkeling van de exploitatie en de belangrijkste vermogensbestanddelen.

In deze paragraaf wordt in een totaaloverzicht de aan de verschillende programma's gerelateerde baten en lasten gepresenteerd. Het betreft een totaaloverzicht van de in de programmaverantwoording gepresenteerde deelloverzichten.

Tabel 17.1 Overzicht baten en lasten (exploitatie) exclusief BTW BCF

Programma	Gereali- seerd resultaat 2013	Begroting					Rekening				
		2014					2014				
		Saldo	Lasten	Baten	Totaal saldo B&L	Mutaties reserves	Geraamd resultaat	Lasten	Baten	Gerealiseerd totaal saldo B&L	Mutaties reserves
Bestuursondersteuning											
Personeelslasten	192.306	317.219	-100.616	216.603		216.603	221.865	-25.616	196.249		196.249
Algemene kosten	46.893	25.813	0	25.813		25.813	32.645	0	32.645		32.645
Bijdragen deelnemers	-216.603	0	-214.167	-214.167		-214.167	0	-268.585	-268.585		-268.585
mutatie algemene reserve - compartiment	-22.596				-28.249	-28.249				27.670	27.670
subtotaal bestuursondersteuning	0	343.032	-314.783	28.249	-28.249	0	254.509	-294.201	-39.692	27.670	-12.022
Compartiment Parkschapsbeleid											
Ondergedompeld	0	0	0	0		0	50.650	-50.650	0		0
Educatie & Voorlichting (voorheen IVN)	0	0	0	0		0	4.235	0	4.235		4.235
Sun-bi	0	0	0	0		0	4.400	-4.400	0		0
Ecologie	7.402						11.880	-9.711	2.169		2.169
Zonnepont (grienduil)	2.883						1.767	-503	1.264		1.264
Oplaadpunten	659						1.863	-144	1.719		1.719
Gastheerschap	-1.446						9.635	-6.234	3.401		3.401
Ca-Re-Lands	1.000						18.191	-18.110	81		81
BOA-registratiesysteem	-11.422						8.540	-9.387	-847		-847
subtotaal Parkschapsbeleid	-924	0	0	0	0	0	111.161	-99.139	12.022	0	12.022
Compartiment Hollandschap											
RECREATIE EN NATUURGEBIEDEN											
Groen	425.574	495.094	-26.689	468.406		468.406	494.081	-25.545	468.536		468.536
Infrastructuur	201.784	158.188	-73.160	85.028		85.028	82.771	-4.048	78.723		78.723
Recreatieve voorzieningen	55.434	53.410	0	53.410		53.410	47.149	0	47.149		47.149
Administratie/ beheer	110.486	126.552	-39.000	87.552		87.552	113.332	-35.000	78.332		78.332
Water en oevers	135.902	133.689	-4.753	128.936		128.936	137.824	-4.735	133.089		133.089
mutatie algemene reserve - compartiment											0
subtotaal recreatie & natuurgebieden	929.179	966.933	-143.602	823.332	0	823.332	875.158	-69.328	805.830	0	805.830
RECREATIE - OBJECTEN											
Golfbaancomplex en skihelling	-96.806	0	-90.879	-90.879		-90.879	11.761	-96.806	-85.044		-85.044
subtotaal recreatie-objecten	-96.806	0	-90.879	-90.879	0	-90.879	11.761	-96.806	-85.044	0	-85.044
TOEZICHT & HANDHAVING											
Toezicht en handhaving	60.885	128.197	-20.347	107.850		107.850	107.060	-12.493	94.567		94.567
subtotaal toezicht & handhaving	60.885	128.197	-20.347	107.850	0	107.850	107.060	-12.493	94.567	0	94.567
BIESBOSCHCENTRUM DORDRECHT											
Gebouw en inrichting	41.592	199.006	-25.071	173.935		173.935	140.476	-22.167	118.308		118.308
Algemeen	372.710	446.849	-38.910	407.939	5.000	412.939	488.432	-54.773	433.659	5.062	438.721
Voorlichting en educatie	40.113	62.739	-12.333	50.406	18.333	68.739	54.924	-10.194	44.730	18.333	63.063
Rondvaarten Halve Maen / Sterling	110.659	445.687	-402.654	43.033		43.033	371.824	-300.846	70.978		70.978
Biesbosch Symfonie	0	14.055	0	14.055		14.055	0	0	0		0
Exploitatie pontje en verhuuringen	-31.547	115.705	-137.889	-22.184		-22.184	137.052	-158.284	-21.232		-21.232
mutatie bestemmingsreserves compartiment	23.343										
subtotaal Biesboschcentrum Dordrecht	556.869	1.284.041	-616.857	667.184	23.333	690.517	1.192.708	-546.264	646.444	23.395	669.838
OVERIGE BATEN EN LASTEN											
Gebouwen en woningen	55.875	148.108	-61.905	86.203		86.203	108.300	-48.023	60.277		60.277
Diversen, waaronder werk voor derden	32.375	106.605	-76.237	30.368		30.368	72.919	-41.916	31.003		31.003
subtotaal overige baten & lasten	88.250	254.713	-138.142	116.571	0	116.571	181.219	-89.939	91.280	0	91.280
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN											
Bijdragen i.h.k.v. 3e Merwedehaven	-120.622	0	-120.622	-120.622		-120.622	0	-120.622	-120.622		-120.622
Bijdrage deelnemers in het nadelig saldo	-1.403.847	0	-1.414.551	-1.414.551	-112.217	-1.526.768	0	-1.447.176	-1.447.176	-8.825	-1.456.001
mutatie algemene reserve - compartiment	-13.446				0	0				153	153
subtotaal algemene dekkingsmiddelen	-1.537.915	0	-1.535.173	-1.535.173	-112.217	-1.647.390	0	-1.567.798	-1.567.798	-8.673	-1.576.471
Compartiment Brabantschap											
Lasten	3.789	27.131	0	27.131		27.131	26.064		26.064		26.064
Overige dekkingsmiddelen (legesinkomsten)	-646	0	-6.200	-6.200		-6.200	0	-6.600	-6.600		-6.600
Bijdragen deelnemers in het nadelig saldo	-20.231	0	-20.931	-20.931		-20.931	0	-37.931	-37.931		-37.931
mutatie algemene reserve - compartiment	17.550									18.467	18.467
subtotaal brabantschap	462	27.131	-27.131	0	0	0	26.064	-44.531	-18.467	18.467	0
TOTAAL	0	3.004.047	-2.886.914	117.134	-117.133	0	2.759.640	-2.820.499	-60.858	60.858	0

Voor een toelichting op de verschillen wordt verwezen naar de uitgebreide toelichting onder de tabellen per Programma in de Programmaverantwoording, die onderdeel uitmaakt van de jaarstukken 2014.

Onder het programma 'Parkschapsbeleid' staan 'producten' die in de begroting als PM zijn weergegeven. Het gaat om exploitaties die uit Ondergedompeld/EU-project STEP voortvloeien.

Het overzicht incidentele baten en lasten staat in het volgende hoofdstuk. Er is geen post onvoorzien. De bijlage 4a. Staat van materiële vaste activa – historisch overzicht en kapitaallasten bevat de afschrijvingen en de toegerekende rente in 2014.

De Wet Normering Topinkomens (WNT), die op 1 januari 2013 van kracht is gegaan, heeft als doel dat functionarissen in (semi-)publieke organisaties niet meer verdienen dan 130% van een ministersalaris. Het normbedrag hiervoor voor 2014 is € 230.474, inclusief onkostenvergoedingen

en overige beloningen. Onder topfunctionaris wordt verstaan een persoon die a) lid is van de hoogste uitvoerende of toezichthoudende orgaan, b) hoogst ondergeschikte is, of lid van de groep hoogst ondergeschikten, en c) belast is met dagelijkse leiding van de organisatie. Voor het Parkschap betreft dit de directeur. De bezoldiging van deze personen dient openbaar gemaakt te worden.

In het kader van de WNT volgen hierbij de gegevens:

- Naam: D.C.H. Verheijen;
- Beloning: € 68.399,95
- Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen: € 1.442,14
- Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn (pensioenpremies): € 11.379,04
- Totale bezoldiging: € 81.221,13¹; in 2013 was dit € 81.275,36
- Functies: directeur Parkschap en secretaris DB/AB
- Duur en omvang dienstverband in het boekjaar: 0,67 fte, geheel 2014.

De leden van het AB vóór de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2014 waren dhr. H.P.A. Wagemakers (Gemeente Dordrecht), mw. M. Vos-Kroeze (Gemeente Drimmelen), dhr. W.S.M. de Jong (Gemeente Werkendam), dhr. A. de Waard (Gemeente Sliedrecht), dhr. J.J.C. van den Hout (Provincie Noord-Brabant) en dhr. J.F. Weber (Provincie Zuid-Holland). Na de gemeenteraadsverkiezingen zijn 3 nieuwe wethouders in het bestuur aangetreden in plaats van de hiervoor genoemde, te weten de heren E. v.d. Burgt (Gemeente Dordrecht), J.B.M. Kuijpers (Gemeente Drimmelen) en mw. G.J. Visser opgevolgd door dhr. T.C.C. den Braanker (Gemeente Sliedrecht).

18. Totaal saldo van baten en lasten, mutaties reserves en gerealiseerd resultaat

Onder dit hoofdstuk worden ook de incidentele baten en lasten verantwoord. De incidentele baten en lasten zijn voor 2014 onder te verdelen in drie onderwerpen:

Vanwege het vervallen van de middelen van het Bestedingenplan en het vertragen van inkomsten uit verdienmodellen is een extra deelnemersbijdrage ontvangen (incidentele baten in alle compartimenten). Een aantal gerelateerde uitgaven kon als incidentele last worden aangemerkt. Na afronding van het Interreg IVA 2 Zeeën STEP resteren nog middelen van het beleidsprogramma Ondergedompeld (2009/2010); deze middelen zijn voorzien van een bestemming en hebben betrekking op het realiseren van steigers (waarvoor de provincie Zuid-Holland een aanvullende subsidie heeft verleend), het realiseren van een website en bezoekersmonitoring.

Nu dateert het programma Ondergedompeld vanuit 2009/2010. Dit vraagt een nadere toelichting. Onder incidentele baten en lasten worden tijdelijke posten verstaan die zich in principe gedurende maximaal drie jaar voordoen. De notitie m.b.t. incidentele baten en lasten d.d. januari 2012 geeft aan dat meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een raadsbesluit en/of een toekenningbesluit worden geclassificeerd als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom langer is dan 3 jaar.

Tenslotte heeft de verkoop van de Halve Maen eenmalige baten en lasten opgeleverd en is een voorziening dubieuze debiteuren gevormd.

---

¹ Totale bezoldiging = beloning plus belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen plus voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn (pensioenpremies)

Tabel 18.1 Incidentele baten en lasten 2014

Programma	lasten begroot	baten begroot	saldo	lasten werkelijk	baten werkelijk	saldo
Compartiment bestuursondersteuning						
In relatie tot bestedingenplan	0	0	0	0	-54.418	-54.418
Compartiment Parkschapsbeleid						
STEP / Ondergedompeld	0	0	0	50.650	-50.650	0
In relatie tot bestedingenplan	0	0	0	8.388	0	8.388
Compartiment Hollandschap						
Verkoop Halve Maen	0	0	0	84.277	-80.000	4.277
In relatie tot Bestedingenplan	0	0	0	0	-32.760	-32.760
Voorziening dubieuze debiteuren	0	0	0	11.761	0	11.761
Compartiment Brabantschap						
In relatie tot Bestedingenplan	0	0	0	17.000	-17.000	0
Totaal incidentele baten en lasten 2014	0	0	0	172.077	-234.828	-62.752

In onderstaande tabel is het totaal saldo van baten & lasten en het begrote en gerealiseerde resultaat aangegeven. De mutaties in de reserves zijn hierdoor meer zichtbaar.

Tabel 18.2 Totaal saldo der baten & lasten en geraamd en gerealiseerd resultaat 2014

	begroot	werkelijk		begroot	werkelijk
Totaal saldo baten en lasten - lasten	3.004.047	2.759.640	Totaal saldo baten en lasten - baten	2.886.914	2.820.499
Dotatie aan reserve donaties	5.000	5.062			
Dotatie aan reserve onderhoud tentoonstelling	18.333	18.333			
			Onttrekkingen algemene bestuursondersteuning:		
Toevoeging aan algemene reserve:			- in afwachting van verdienmodellen	28.249	
- algemene reserve bestuursondersteuning		27.670	Onttrekkingen aan algemene reserve Hollandschap:		
- algemene reserve compartiment Hollandschap		153	- resultaatbestemming 2006	8.308	8.825
- algemene reserve compartiment Brabantschap		18.467	- in afwachting van verdienmodellen	103.909	
Geraamd en gerealiseerd resultaat - lasten	3.027.380	2.829.324	Geraamd en gerealiseerd resultaat - baten	3.027.380	2.829.324

Het totaal saldo van baten en lasten in de begroting 2014 was ca. € 117.133 nadelig en in de jaarrekening 2014 ca. € 60.858 voordelig, een verschil van 177.991.

Na het verwerken van alle afgesproken mutaties op de reserves is bij jaarrekening 2014 sprake van een voordelig totaal saldo van € 46.136 welke op grond van art.42, 5^e lid is toegevoegd aan de algemene reserve (onderverdeeld naar de verschillende compartimenten).

Het gaat om de volgende toevoegingen: bestuursondersteuning incl. Parkschapsbeleid € 27.670, Hollandschap € 153 en Brabantschap € 18.467.

19. Balans per 31 december 2014

De financiële positie van het Parkschap Nationaal Park De Biesbosch is op te maken uit de balans (tabel 20.1).

Tabel 19.1 Balans per 31 december 2014

ACTIVA	Ultimo 2013	Ultimo 2014
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	10.860	10.860
- Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	0	0
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling	10.860	10.860
Materiële vaste activa	1.889.288	1.451.078
- Investerings met een economisch nut		
- gronden uitgegeven in erfpacht	94.915	94.915
- overige investeringen met een economisch nut	1.252.099	793.727
- Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	542.273	562.436
Financiële vaste activa	552.484	536.455
- Overige langlopende leningen u/g		
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	552.484	536.455
Totaal vaste activa	2.452.632	1.998.394
Vlottende activa		
Voorraden	35.182	28.529
- overige grond- en hulpstoffen		
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie		
- Gereed product en handelsgoederen	35.182	28.529
- Vooruitbetalingen		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	80.724	46.842
- Vorderingen op openbare lichamen	40.243	10.681
- Verstrekte kasgeldleningen		
- Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen		
- Overige vorderingen	40.482	36.161
- Overige uitzettingen		
Liquide middelen	17.888	355.128
- Kassaldi	4.521	4.669
- Bank- en girosaldi	13.367	350.459
Overlopende activa	267.871	129.919
- Vooruit gefactureerde bedragen	0	0
- Van Europese of Nederlandse overheden nog te ontvangen voorschotbedragen specifieke uitkeringen	150.876	41.695
- Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	116.995	88.224
Totaal vlottende activa	401.664	560.418
Totaal generaal	2.854.296	2.558.812

PASSIVA	Ultimo 2013	Ultimo 2014
Vaste passiva		
Eigen vermogen	680.006	740.863
- Algemene reserve	476.718	514.181
- Bestemmingsreserves	203.288	226.683
- Nog te bestemmen resultaat	0	0
Voorzieningen	547.107	401.483
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's		
- Onderhoudsregalisatievoorzieningen	547.107	401.483
- Door derden bekleemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting		
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	817.731	606.667
- Obligatieleningen	0	0
- Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse pensioenfonds en verzekeringsinstellingen	0	0
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	817.731	606.667
- binnenlandse bedrijven	0	0
- overige binnenlandse sectoren	0	0
Overig	0	0
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	0	0
- Waarborgsommen	0	0
- Verplichtingen uit hoofde van financial lease-overeenkomsten	0	0
Totaal vaste passiva	2.044.844	1.749.013
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	632.478	441.758
- Kasgeldleningen		
- Bank- en giroaldi	67.585	
- Overige schulden	564.893	441.758
Overlopende passiva	176.975	368.040
- Nog te betalen bedragen	13.371	9.307
- Van Europese of Nederlandse overheidslichamen ontvangen, nog te besteden specifieke uitkeringen	135.198	330.047
- Overige vooruitontvangen bedragen	28.407	28.686
Totaal vlottende passiva	809.453	809.799
Totaal generaal	2.854.296	2.558.812

Voor een toelichting op de balans wordt verwezen naar hoofdstuk 21 en verder.

De niet uit de balans blijvende verplichtingen (van enige omvang) hebben betrekking op de aanbesteding van het beheer aan Drechtwerk voor een gemiddeld bedrag van € 411.000 per jaar (2013 t/m 2015 met mogelijkheid tot verlenging van 1 jaar); de contractuele minimale jaarlijkse afname bedraagt € 340.000, het contract met de schaapherder (onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 1 jaar, 8 maanden in een jaar) ad. € 30.305,28 (2014), contract d.d. 2013 met de Stichting Breedband Drechtsteden ad. € 3.470 per jaar t/m april 2018, het contract met het SCD voor werkplekbeheer Biesboschcentrum (16 werkplekken) ad. € 45.000 en het onderhoudscontract voor de waterbushalte met Stadsbeheer Dordrecht ad. € 3.700 per jaar.

Daarnaast zijn er voor kleinere bedragen diverse overeenkomsten, waarvan de belangrijkste zijn de gebruiksovereenkomsten met SBB, een overeenkomst met het Drechtstedenbestuur inzake Infotakes t/m 2018, en overeenkomsten voor de controle op gemalen. Ook voor een webportal voor de Biesboschregio (in het kader van de nieuwe website Nationaal Park) een bijdrage van € 5.000 toegezegd aan Brabant aan de Biesbosch.

Toelichting op de balans per 31 december 2014

20. Vaste activa

De vaste activa bestaat uit de materiële en financiële vaste activa met de volgende onderdelen (zie tabel 20.1):

Tabel 20.1 Materiële en financiële vaste activa

A. Immateriële vaste activa	Boekwaarde	Boekwaarde
	per 31-12-2013	per 31-12-2014
sluiten van geldleningen / saldo van agio en disagio	0	0
Onderzoek en ontwikkeling	10.860	10.860
Totaal	10.860	10.860

B. Materiële vaste activa	Boekwaarde	Boekwaarde
	per 31-12-2013	per 31-12-2014
In erfpacht uitgegeven gronden	94.915	94.915
Overige investeringen met een economisch nut	1.252.099	793.727
Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	542.273	562.436
Totaal	1.889.287	1.451.078

N.B. in erfpacht uitgegeven gronden ad. € 94.915 is een vast bedrag.

C. Financiële vaste activa	Boekwaarde	Boekwaarde
	per 31-12-2013	per 31-12-2014
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	552.484	536.455
Totaal	552.484	536.455

Totaal vaste activa	2.452.631	1.998.394
----------------------------	------------------	------------------

De immateriële vaste activa voor onderzoek en ontwikkeling heeft betrekking op het onderzoek naar betaald parkeren c.q. natuurbijdrage automobilisten. De uitwerking is in 2014 on hold gezet tot na de verkiezingen. (De Baanhoekweg waar het betaald parkeren zou moeten plaatsvinden is eigendom van de gemeente Dordrecht.) Inmiddels zijn er presentaties verzorgd in het college en de raad van Dordrecht waarbij een opening is geboden in relatie tot de zogenaamde Biespas om dit thema natuurbijdrage automobilisten te realiseren. De besluitvorming vindt plaats in relatie tot tenderaanvraag Provincie Noord-Brabant.

Het restantkrediet wordt doorgeschoven. Het verloop van deze activa is weergegeven in tabel 20.2.

Tabel 20.2 Verloop boekwaarde Immateriële vaste activa

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2014	Cumulatief t/m 2014	Aangegane verplichtingen	Besteding incl. verplichtingen
Vorbereidingskosten natuurbijdrage automobilisten	29.000	0	10.860		10.860

De boekwaarde van de erfpachtgronden is in het boekjaar niet gemuteerd.

Voor de in erfpacht uitgegeven gronden is een onderbouwing in bijlage 2. Staat van in erfpacht uitgegeven gronden gegeven.

Het onderstaande overzicht (tabel 20.3a) geeft het verloop van de boekwaarde van de 'Overige investeringen met economisch nut' weer.

Tabel 20.3a Verloop boekwaarde 'Overige investeringen met economisch nut'

	Boekwaarde 31-12-2013	Investerings	Desinves- teringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaardering	Boekwaarde 31-12-2014
Gronden en terreinen	207.510	0	0	0	0	0	207.510
Woonruimten	99.210	0	0	3.543	0	0	95.666
Bedrijfsgebouwen	370.037	0	0	26.120	0	0	343.917
Vervoermiddelen	463.396	23.041	389.277	39.864	0	0	57.295
Overige materiële vaste activa	111.947	5.900	0	28.509	0	0	89.338
Totaal	1.252.099	28.941	389.277	98.036	0	0	793.727

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen, die direct gerelateerd zijn aan de investering. Voor investeringen met economisch nut zijn in 2014 geen bijdragen van derden ontvangen. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De desinvestering onder 'Vervoermiddelen' heeft betrekking op de Halve Maen; deze is verkocht. Het betreft het bijstellen van de boekwaarde d.d. 1/7/2014 naar 0.

Voor de afzonderlijke activa die onderdeel uitmaken van de verschillende categorieën in de tabel wordt verwezen naar de 'Staat van materiële vaste activa' met een uitsplitsing naar de categorieën in de balans (bijlage 4b.).

In de staat van vaste activa zijn ook de activa opgenomen die geheel zijn gefinancierd met externe middelen; het gaat om de luisterstoelen, de ecolodge, de zonnepont Grienduul en de oplaadpunten voor elektrisch varen. Voor deze activa geldt dat sprake is van incidentele middelen; na afloop van de levensduur zijn niet opnieuw middelen beschikbaar voor vervanging. Er is te zijner tijd geen vrijval van budget voor kapitaallasten (want niet geactiveerd) en er is geen zicht op hernieuwde financiering door derden.

In de staat van vaste activa zijn eveneens die productiemiddelen opgenomen, die inmiddels zijn afgeschreven en die nog in gebruik zijn.

De specificatie van de in het boekjaar gedane investeringen met economisch nut staan in onderstaand overzicht vermeld.

Tabel 20.3b Investerings met economisch nut in boekjaar 2014

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2014	Cumulatief t/m 2014	Aangegane verplichtingen	Besteding inclusief verplichtingen
Automatisering Biesboschcentrum Dordrecht					
Reserveringsprogramma (2011)	13.555	0	0	0	0
Online reserveren (2012)	20.000	5.900	21.675	0	21.675
Overig Biesboschcentrum					
Biesboschsymfonie (2013)	96.933	0	0	0	0
Tentoonstelling Biesboschcentrum (2013)	217.620	0	0	0	0
Zevenpersoons 2 fluisterbootjes (2014)	22.000	23.041	23.041	0	23.041
Systeemheffing natuurbijdrage (2013)*	175.000	0	0	0	0
Totaal	545.108	28.941	44.716	0	44.716

*De uitgave voor het onderzoek betaald parkeren ad. € 10.860 staat onder immateriële vaste activa (afschrijvingstermijn is 4 jaar)

Toelichting

Automatisering Biesboschcentrum

- De investeringskredieten m.b.t. automatisering hebben betrekking op het reserveren. Ten behoeve van de applicatie m.b.t. de reserveringen is het SCD in overleg met leverancier Visual vanwege de toevoeging van het online boeken aan het reserveringssysteem. Dit gaat zeer moeizaam, waardoor de kredieten nog niet worden afgesloten en/of worden doorgeschoven.

Overig Biesboschcentrum

- De investering in een 'Biesboschsymfonie' heeft niet plaatsgevonden. Het krediet wordt in afwachting van de uitwerking van een nieuw plan voor de tentoonstelling / ruimte symfonie doorgeschoven.
- Het krediet voor de tentoonstelling is om diezelfde reden niet benut en wordt doorgeschoven naar 2015. Overigens is het krediet in begroting 2015 naar beneden bijgesteld (in overeenstemming met het beschikbare bedrag in de bestemmingsreserve).
- Er zijn twee fluisterbootje aangeschaft; het krediet kan worden afgesloten.

Overige investeringen

- Voor de systeemheffing natuurbijdrage (automobilisten) geldt dat nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden. Het krediet wordt doorgeschoven.

De resterende kredieten wordt doorgeschoven naar 2015, alleen het krediet van de fluisterbootjes wordt afgesloten.

Het verloop van de boekwaarde van de 'Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut' is weergegeven in tabel 20.4a.

Tabel 20.4a Verloop boekwaarde Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

	Boekwaarde 31-12-2013	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2014
Gronden en terreinen	209.528	0	0	12.737	0	196.790
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	73.661	0	0	5.554	0	68.106
Bedrijfsgebouwen	54.389	0	0	2.494	0	51.895
Wegen	31.811	74.172	0	3.301	0	102.682
Overige materiële vaste activa	172.885	0	0	29.922	0	142.963
Totaal	542.273	74.172	0	54.008	0	562.436

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen, die direct gerelateerd zijn aan het betrokken actief. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen. Deze hebben in 2014 niet plaatsgevonden.

Voor de afzonderlijke activa die onderdeel uitmaken van de verschillende categorieën in de tabel wordt verwezen naar de 'Staat van materiële vaste activa' met een uitsplitsing naar de categorieën in de balans (bijlage 4b.).

De 'Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut', welke in het boekjaar zijn geactiveerd, staan in tabel 20.4b.

Tabel. 20.4b Investeringen met maatschappelijk nut in boekjaar 2014

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2014	Cumulatief t/m 2014	Aangegane verplichtingen	Besteding inclusief verplichtingen
Fietspaden en wielervedaan	160.000	74.172	74.172	0	74.172
Totaal	160.000	74.172	74.172	0	74.172

De investering in fietspaden en de wielervedaan is nog niet afgerond in afwachting van uitsluitel over vereisten voor de wielervedaan.

Het verloop van de boekwaarde van de financiële vaste activa is weergegeven in tabel 20.5.

Tabel 20.5 Verloop boekwaarde financiële vaste activa.

	Boekwaarde 31-12-2013	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2014
Bijdrage activa in eigendom van derden	552.484	0	0	16.029	0	0	536.455
Totaal	552.484	0	0	16.029	0	0	536.455

De bijdrage aan activa in eigendom van derden heeft betrekking op een investering in de riolering in de Hollandse Biesbosch door de gemeente Dordrecht. De riolering is in 2011 opgeleverd.

21. Vlottende activa

21.1 Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden zijn nogmaals opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 21.1 Voorraden

	Boekwaarde	Boekwaarde
	per 31-12-2013	per 31-12-2014
Winkelvoorraad	35.182	28.529
Totaal	35.182	28.529

21.2 Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Tabel 21.2 Specifieke uitzettingen korter dan 1 jaar.

	Saldo	Voorziening	Balanswaarde	Balanswaarde
	31-12-2014	oninbaarheid	31-12-2014	31-12-2013
Vorderingen op openbare lichamen	10.681	0	10.681	40.243
Overige vorderingen	47.922	11.761	36.161	40.482
Totaal	58.603	11.761	46.842	80.725

De overige vorderingen hebben betrekking op diverse kleine bedragen. De grootste post heeft betrekking op de per 31/12/2014 openstaande pacht Skihelling ad. € 23.523, een groot deel van deze vordering is in handen van een deurwaarder. Voor een deel van deze vordering is een voorziening gecreëerd.

21.3 Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Tabel 21.3 Liquide middelen

	Saldo	Saldo
	per 31-12-2013	per 31-12-2014
Kassaldi	4.521	4.669
Banksaldi	-54.219	350.459
Totaal	-49.698	355.128

Het verschil in Liquide middelen per 31/12/2014 ten opzichte van diezelfde datum in 2013 bedraagt ca. € 400.000. Het positieve verschil is ontstaan doordat het bedrag aan overlopende activa aanzienlijk is gedaald (ca. € 140.000) en door vooruit ontvangen bedragen in de vorm van subsidies (met name verdienmodellen).

De overlopende activa hadden betrekking op STEP en het Bestedingenplan NP, waarvoor de subsidievaststelling vaak geruime tijd na de afronding van een termijn/het programma plaatsvindt.

De vooruit ontvangen subsidie inzake de verdienmodellen bedraagt € 190.500.

Daarnaast heeft Zuid-Holland haar laatste deel van de middelen Ondergedompeld ad. € 55.000 overgemaakt, voor Ondergedompeld zijn nog niet alle middelen besteed.

De omvang van de liquide middelen moeten in relatie met het schatkistbankieren worden gezien. Het saldo van de Parkschapsrekeningen moet boven de drempelwaarde (minimum van € 250.000) worden afgeroomd naar de specifieke werkrekening voor schatkistbankieren. Het gemiddeld creditbedrag in het 4^e kwartaal heeft deze drempelwaarde niet overschreden.

21.4 Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

Tabel 21.4a Overlopende activa

	Saldo per 31-12-2013	Saldo per 31-12-2014
EU - INTERREG IVA 2 Zeeën (STEP)	43.442	0
EU - INTERREG IVA 2 Zeeën (Ca_re Lands)	709	18.819
NP / Afrekening 2013	45.753	22.876
NP / Afrekening 2012	39.775	0
NP / Afrekening 2011	21.197	0
Van EU en NL overheidslichamen nog te ontvangen:	150.876	41.695
Vooruit gefactureerde bedragen	3.511	0
Vooruit gefactureerde bedragen	3.511	0
Overige nog te ontvangen bedragen	7.709	27.582
Vooruitbetaalde bedragen - diversen	5.719	11.392
Vooruitbetaalde verzekering Halve Maen	10.669	0
nog te ontvangen Belastingdienst	8.103	0
nog te ontvangen BCF via deelnemers	84.794	49.250
Overige nog te ontvangen/vooruitbetaalde bedragen	116.995	88.224
Totaal	271.382	129.919

Het verloop van de in de balans opgenomen nog van Europese en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotten op specifieke uitkeringen is weergegeven in tabel 21.4b.

Tabel 21.4b Overlopende activa; nog van EU en NL overheidslichamen te ontvangen voorschotten

	Saldo 31-12-2013	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Afgeboekt	Saldo 31-12-2014
EU - INTERREG IVA 2 Zeeën STEP	43.442	0	41.683	1.758	0
EU - INTERREG IVA 2 Zeeën Ca_reLands	709	18.110	0	0	18.819
NP / alle subsidies Bestedingenplan	106.725	0	83.849	0	22.876
Totaal	150.876	18.110	125.532	1.758	41.695

De bijdrage van het programma INTERREG IVA 2 Zeeën voor het 9^e (additionele) financiële rapport voor STEP is ontvangen, evenals het grootste deel van de nog te ontvangen bedragen vanuit het Bestedingenplan.

22. Vaste Passiva

22.1 Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

Tabel 22.1a Eigen vermogen

	Saldo per 31-12-2013	Saldo per 31-12-2014
Algemene reserve	476.717	514.181
Bestemmingsreserves	203.288	226.683
Totaal	680.005	740.863

Het verloop in 2013 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven.

Tabel 22.1b Verloop reserves 2014

	Saldo 31-12-2013	Bestemming resultaat 2013	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2014
Algemene reserve					
Algemene reserve - bestuursond.	34.165	0	27.670	0	61.835
Algemene reserve - comp. Hollandschap	364.376	0	153	-8.825	355.703
Algemene reserve - comp. Brabantschap	78.176	0	18.467	0	96.642
Totaal algemene reserves	476.717	0	46.289	-8.825	514.181
Bestemmingsreserves					
Bestemmingsreserve donatie	28.400	0	5.062	0	33.462
Bestemmingsreserve onderhoud tentoonstelling	174.888	0	18.333	0	193.221
Totaal bestemmingsreserves	203.288	0	23.395	0	226.683
Nog te bestemmen resultaat	0	0			
Totaal reserves	680.005	0	69.684	-8.825	740.863

De reserves zijn onderdeel van het weerstandsvermogen (zie hoofdstuk 12 weerstandsvermogen). De Algemene reserve is vanwege de (tijdelijke) compartimentering in het kader van de Parkschapvorming opgesplitst in een onderdeel per compartiment.

De volgende reserves zijn bestemd ter dekking van specifieke investeringen:

- Reserve Donaties ter dekking van investering met een specifieke bestemmingen, met name ten behoeve van het Beverbos van sponsor Dupont.
- Reserve Onderhoud Tentoonstelling ter dekking van een vernieuwingsinvestering t.b.v. de tentoonstelling.

Toelichting op de mutaties in 2014

Naast de toevoegingen aan de bestemmingsreserves is sprake van een toevoeging aan de algemene reserve voor alle compartimenten.

Voor het compartiment bestuursondersteuning incl. Parkschapsbeleid geldt dat de toevoeging wordt veroorzaakt door een extra deelnemersbijdrage, waarna vervolgens de extra uitgaven die hierdoor mogelijk waren (educatie & voorlichting, coördinatie toezicht & handhaving) dusdanig zijn versoberd dat sprake kon zijn van een toevoeging.

Voor het compartiment Hollandschap hebben incidentele bezuinigingen en de extra deelnemersbijdrage het ontbreken van opbrengsten verdienmodellen gecompenseerd. In 2015 moeten de eerste opbrengsten uit verdienmodellen het vervallen van de middelen Bestedingenplan compenseren.

Voor het Brabantschap is de toevoeging aan de reserve op grond van feit dat deelnemersbijdragen zijn gehandhaafd, terwijl het compartiment nog nauwelijks kosten kent.

De onttrekking heeft betrekking op afschrijvingen op activa vanwege resultaatsbestemming in 2005/2006.

Het niveau van de reserves wordt beperkt toereikend geacht voor het opvangen van de gevolgen van risico's. Zie ook hoofdstuk 12 Weerstandsvermogen en risico's. De ontwikkeling van de reserves vanaf 2010 is in tabel 23.1c weergegeven.

Tabel 22.1c Ontwikkeling van de reserves door de jaren

	2010	2011	2012	2013	2014
	Werkelijk	Werkelijk	Werkelijk	Werkelijk	Werkelijk
Algemene reserve	387.402	594.568	495.211	476.717	514.181
Bestemmingsreserve	144.652	155.404	179.945	203.288	226.683
Totaal	532.054	749.972	675.156	680.005	740.863

Voor 2015 zijn de volgende onttrekkingen voorzien (begroting 2015):

- Algemene reserve Hollandschap - resultaatsbestemming 2005/2006 ad. € 8.019;
- Algemene reserve Hollandschap en Brabantschap elk € 20.493 vanwege het tekort in begroting 2015 voor compartiment bestuursondersteuning/Parkschapsbeleid
- Bestemmingsreserve tentoonstelling ad. €18.600, de investering in een nieuwe tentoonstelling wordt na investeren gestort in een 'bestemmingsreserve afschrijving economisch nut', waarna de kapitaallasten van de geactiveerde uitgaven jaarlijks worden onttrokken. N.B. de investering is nog niet uitgevoerd.

22.2 Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2014 wordt in onderstaand overzicht weergegeven.

Tabel 22.2a Verloop Voorzieningen voor Groot Onderhoud (GO) in 2014

	Saldo 31-12-2013	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Saldo 31-12-2014
Voorziening GO Gras ruigte en rietvegetatie	13.424	13.809	0	10.462	16.771
Voorziening GO Infrastructuur	19.489	17.851	0	6.943	30.398
Voorziening GO Recreatieve voorz.	58.604	8.544	0	6.178	60.971
Voorziening GO Water en Oevers	246.657	85.625	0	203.592	128.690
Voorziening GO Halve Maen, Sterling, Zonnepont	93.110	17.790	80.000	2.928	27.972
Voorziening GO gebouwen	115.822	32.776	0	11.916	136.682
Totaal	547.107	176.395	80.000	242.019	401.483

In de kolom vrijval is een bedrag opgenomen welke als gevolg van het afstoten van de Halve Maen kon vrijvallen ten gunste van de rekening van baten en lasten.

Alle aanwendingen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht. Het gaat om aanwendingen ten behoeve van onderhoudsactiviteiten in de jaarschijf 2014 en voor onderhoudsactiviteiten uit jaarschijf 2013 welke zijn doorgeschoven. Het bestuur heeft ingestemd met de doorgeschoven uitgaven.

Voor een toelichting op de uitgangspunten voor het groot onderhoud en de mutaties van de voorziening wordt verwezen naar hoofdstuk 13 Onderhoud kapitaalgoederen.

De ontwikkeling van de voorzieningen is in tabel 23.2b weergegeven.

Tabel 22.2b Ontwikkeling van de voorzieningen door de jaren

Boekjaar	2010	2011	2012	2013	2014
	Werkelijk	Werkelijk	Werkelijk	Werkelijk	Werkelijk
Voorzieningen	315.291	362.529	486.682	547.107	401.483
Totaal	315.291	362.529	486.682	547.107	401.483

22.3 Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

Tabel 22.3a Langlopende schulden

	Saldo per 31-12-2013	Saldo per 31-12-2014
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	817.731	606.667
Totaal	817.731	606.667

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2014:

Tabel 22.3b Verloop langlopende schulden in 2014

	Saldo 31-12- 2013	Vermeer- deringen	Aflossingen	Saldo 31-12- 2014
Lening bank Nederlandse gemeenten	396.667	0	56.667	340.000
Lening bank Nederlandse gemeenten	87.731	0	87.731	0
Lening bank Nederlandse gemeenten	333.333	0	66.667	266.666
Totaal	817.731	0	211.064	606.667

Er zijn in 2014 geen nieuwe geldleningen aangetrokken voor vaste financiering. De totale rentelast voor het jaar 2014 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 33.273.

In de bijlagen bij de productenrekening 2014 is het verloopoverzicht van de leningenportefeuille meer gedetailleerd opgenomen.

Solvabiliteit

Een oordeel over de vermogenspositie kan worden gevormd middels bepaling van de solvabiliteitsratio. Solvabiliteit kan daarbij worden gedefinieerd als de mate waarin een instelling in staat is aan haar korte en lange verplichtingen te voldoen. Deze maatstaf kan worden bepaald door de verhouding te bepalen tussen het eigen vermogen (reserves) en het vreemd vermogen (opgenomen financiering).

Tabel 22.3c Solvabiliteit

	Saldo per 31-12-2013	Saldo per 31-12-2014
Eigen vermogen	680.006	740.863
Vreemd vermogen	2.174.290	1.817.949
Ratio (EV/VV)	31%	41%

Door de wijze waarop de gemeenschappelijke regeling is gevormd, is het niet direct noodzakelijk om een hoge solvabiliteit te hebben; de participanten staan garant bij eventuele exploitatietekorten. Hierdoor hoeft het schap niet over veel eigen middelen te beschikken om tegenvallers op te kunnen vangen. Tegelijkertijd gaan deelnemers er steeds meer vanuit dat het schap tegenvallers wel kan opvangen.

23. Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

Tabel 23 Vlottende passiva

	Saldo per 31-12-2013	Saldo per 31-12-2014
Eigen vermogen	680.006	740.863
Vreemd vermogen	2.174.290	1.817.949
Ratio (EV/VV)	31%	41%

23.1 Kortlopende schulden

De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Tabel 23.1 Vlottende passiva: verbijzondering kortlopende schulden < 1 jaar

	Saldo per 31-12-2013	Saldo per 31-12-2014
Bank Giro saldo	67.585	0
<i>Gemeente Dordrecht</i>	<i>179.195</i>	<i>106.962</i>
<i>Drechtwerk</i>	<i>162.054</i>	<i>60.314</i>
<i>Overige crediteuren</i>	<i>223.644</i>	<i>274.483</i>
Overige schulden	564.893	441.758
Totaal	632.478	441.758

De kortlopende schulden voor Drechtwerk hebben voornamelijk betrekking op termijnbetalingen voor het bestek. De grootste posten van de kortlopende schuld aan de gemeente Dordrecht zijn werkplekondersteuning (ca. € 65.000) en werkzaamheden door de dienst Stadsbeheer in de Hollandse Biesbosch (ca. € 20.000).

In de overige crediteuren zit een post van ca. 124.000 voor uitgevoerde baggerwerkzaamheden.

23.2 Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

Tabel 23.2a Vlottende passiva: verbijzondering overlopende passiva

	Saldo per 31-12-2013	Saldo per 31-12-2014
Rente Bank Nederlandse Gemeenten	13.371	9.307
Nog te betalen bedragen	13.371	9.307
Bijdragen voor Ondergedompeld incl. Programmabureau Ondergedompeld	73.598	104.582
Subsidie provincie ZH - veerverbindingen	61.600	34.965
Subsidie provincie ZH - verdienmodellen	0	56.000
Subsidie provincie NBr - verdienmodellen	0	134.500
Van EU en NL overheidslichamen ontvangen voorschotten	135.198	330.047
Vooruitontvangen bedragen	27.180	27.460
Foienpot	1.127	1.127
Sleutelgeld	100	100
Overige vooruitontvangen bedragen	28.407	28.686
Totaal	176.975	368.040

Binnen de vooruitontvangen bedragen is sprake van één groot bedrag van € 23.847; het betreft het resterende deel van € 35.000 bijdrage van de gemeente Dordrecht voor inzet project Nieuwe Dordtse Biesbosch in 2013. Vanwege vertraging was in dat jaar niet het hele bedrag nodig en wordt doorgeschoven naar 2015.

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotten op specifieke uitkeringen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 23.2b Van EU en NL overheidslichamen ontvangen voorschotten

	Saldo 31-12- 2013	Toe- voegingen	Vrijgevallen bedragen	Saldo 31-12- 2014
Bijdragen voor Ondergedompeld	73.597	55.000	24.015	104.582
Subsidie provincie Zuid-Holland - veerverbindingen	61.600	0	26.635	34.965
Subsidie Provincie ZH - verdienmodellen	0	56.000	0	56.000
Subsidie Provincie NBr - verdienmodellen	0	134.500	0	134.500
Totaal	135.197	245.500	50.650	330.047

De resterende middelen die in het kader van de uitvoering van het beleidsprogramma Ondergedompeld zijn verkregen (programmabureau en projecten) bedragen per 31/12/2014 € 104.582. Hiervan is 47.127 gerelateerd aan (personele) inzet voor een programmabureau en € 57.455 voor de laatste projecten. Het gaat o.a. om een website voor het Nationaal Park en de steigers voor de veerverbinding Zuileshoeve-Ottersluis. De resterende middelen voor een programmabureau worden ingezet t.b.v. de financiering van een programmaleiding verdienmodellen.

Het bedrag ad. € 61.600 heeft betrekking op een voorschot van een subsidie van de provincie Zuid-Holland voor het realiseren van een tweetal steigers (financiering naast Ondergedompeld). Het betreft de subsidieregeling fietsprojecten Zuid-Holland 2012.

N.B. Eén van beide steigers was onderdeel van het STEP-project, maar kon niet tijdig worden gerealiseerd.

De beide provincies hebben elk € 134.000 subsidie verleend voor de uitwerking van drie verdienmodellen. De provincie Zuid-Holland heeft daarnaast € 75.000 beschikbaar gesteld voor de programmaleiding voor de verdienmodellen. De subsidiebeschikking van de provincie Zuid-Holland is gedateerd op 14 november 2014; deze beschikking was een ontbindende voorwaarde voor de beschikking van de provincie Noord-Brabant. Na afronding kon het Parkschap starten met het uitwerken van de aanbesteding; het heeft echter niet meer geleid tot uitgaven in 2014.

24. SISA

Het Parkschap heeft over 2014 geen bijdragen ontvangen die via SISA worden verantwoord.

25. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

25.1 Inleiding

Voor het Parkschap Nationaal Park de Biesbosch zijn in 2011 een tweetal verordeningen en drie besluiten vastgesteld. Het gaat om de verordeningen;

1. Financiële beheer verordening
  2. Controle verordening.
- en de besluiten;
1. Financieringsstatuut.
  2. Mandaat, volmacht en machtiging.
  3. Inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Het mandaat, volmacht en machtiging gaan vergezeld van een overzicht met tekenbevoegdheden d.d. 29 november 2013.

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die de financiële beheer verordening en de controleverordening daarop geeft. De programmarekening is opgesteld naar de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeente (BBV).

25.2 Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

25.3 Balans - Vaste activa

Immateriële vaste activa

Bij geactiveerde kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden deze kosten lineair in 4 jaar afgeschreven.

Kosten voor het afsluiten van geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Materiële vaste activa

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut zijn meestal investeringen waarop langdurig onderhoud moet worden gepleegd (wegen, bruggen, openbaar groen, water e.d.). Het goed verwerken van het onderhoud in de begroting en meerjarenraming wordt belangrijker geacht dan het inzicht in de financiële positie via activering. Er bestaat een nauwe relatie met de paragraaf onderhoud kapitaallasten. Deze investeringen worden bij voorkeur niet geactiveerd en indien dat wel gebeurt dan wordt in een zo kort mogelijke termijn afgeschreven.

Voor de regels met betrekking tot activa met een meerjarig maatschappelijk nut, te weten investeringen in aanleg en onderhoud van wegen, waterwegen, civiele kunstwerken, groen en kunstwerken wordt verwezen naar de financiële verordening van het schap, artikel 7, 5^e lid. Wanneer het bestuur besluit het actief te activeren, start de afschrijving met ingang van het kalenderjaar volgend op het moment van ingebruikname.

Materiële vaste activa met economisch nut - In erfpacht uitgegeven gronden

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Percelen waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, zijn tegen een geringe registratiewaarde opgenomen.

Overige investeringen met economisch nut

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) onderscheidt investeringen naar economisch en maatschappelijk nut. Investerings met een economisch nut betreffen vast activa die verhandelbaar zijn (zoals gebouwen, grond, voertuigen) of waar inkomsten tegenover staan (bijvoorbeeld gronden in erfpacht).

Deze investeringen moeten worden geactiveerd en reserves mogen niet op deze investeringen in mindering worden gebracht. Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Er mag niet resultaatgericht worden afgeschreven, maar er moet consistent worden afgeschreven. Wel mogen bijdragen van derden die gerelateerd zijn aan de investering in mindering worden gebracht.

Activa met economisch nut met een afschrijvingsperiode tot en met 10 jaar worden met ingang van het kwartaal na ingebruikname afgeschreven. De overige activa wordt met ingang van het kalenderjaar volgend op het moment van ingebruikname afgeschreven. Slijtende investeringen worden lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening kan worden gehouden met een eventuele restwaarde.

Er geldt een ondergrens voor het activeren. Activa met een verkrijgingprijs van minder dan € 2.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Deze laatst genoemden worden altijd geactiveerd.

Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

De in de financiële verordening van het schap voorgeschreven afschrijvingstermijnen zijn:

Nieuwbouw woonruimten en bedrijfsgebouwen	30 jaar
Vaartuigen	4 -10 jaar
Technische installaties in bedrijfsgebouwen	15 jaar
Kantoormeubilair / telefooninstallaties	10 jaar
Aanhangwagens en auto's lichte motorvoertuigen	5 jaar
Groot onderhoud gronden en terreinen	10 -75 jaar
Automatisering	3 jaar
Overige bedrijfsmiddelen	5-10 jaar

Financiële vaste activa

Voor één investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut in de Hollandse Biesbosch geldt dat sprake is financiële vaste activa. Het gaat om een investering in de riolering in de Hollandse Biesbosch. Het schap heeft de bijdrage voor deze riolering aan Stadsbeheer Dordrecht vastgelegd in een overeenkomst welke voldoet aan de regelgeving voor te activeren bijdragen aan derden. Het bestuur heeft besloten tot activeren van de bijdrage.

Per programma zijn de nieuwe investeringen benoemd. Deze investeringen worden onderscheiden in:

- routine investeringen, welke bij het vaststellen van de begroting 2014 zijn geautoriseerd;
- overige investeringen, waarvoor autorisatie wordt gevraagd middels een inhoudelijk uitgewerkt voorstel. Zie voor een bespreking van de investeringen hoofdstuk 10.

Voor meer informatie over het geraamde verloop van de investeringen wordt verwezen naar de staat van vaste activa, de staat van uit te voeren werken welke zijn opgenomen als bijlage bij de programmarekening.

25.4 Balans - Vlottende activa

25.4.1 Voorraden

Er is geen sprake van als onderhanden werken opgenomen bouwgronden; het schap heeft geen grondexploitatie (zie 16. Grondbeleid).

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incurant worden.

25.4.2 Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Bij verwachte oninbaarheid wordt het bestuur geïnformeerd. Het bestuur besluit over het afboeken van oninbare vorderingen met enige omvang.

25.4.3 Liquide middelen en overlopende posten.

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

25.5 Balans – Vaste passiva

25.5.1 Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De onderhoudsregalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de kapitaalgoederen.

25.5.2 Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

25.5.3 Verplichting voortvloeiend uit leasing

De waardering van de verplichting uit hoofde van de financial leasing vindt plaats tegen de contante waarde van de contractueel verschuldigde leasetermijnen. Het schap heeft geen financial lease.

25.6 Balans - Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

BIJLAGEN

1. Exploitatierkening (detail);
2. Staat van in erfpacht uitgegeven gronden
3. Staat uit te voeren werken;
4. Staat van materiële vaste activa (a+b);
5. Staat van reserves en voorzieningen;
6. Inkomstenverdeelstaat;
7. Kostenverdeelstaat;
8. Overzicht lang lopende leningen